Ազգ
Azg armenian daily
10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1997 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 236 (1490)

Միջազգային հանրությունը սպառնում է Բոսնիայի համայնքներին

9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՌԼ։ Բոսնիայի պատերազմի ընթացքում շուրջ 200 հազար մարդ սպանվել է, 175 հազար՝ վիրավորվել եւ 1,5 մլն մարդ էլ դարձել է փախստական։ Միջազգային խաղաղարար ուժերի զինծառայողներից 95 թվականից 76-ը զոհվել են, 380-ը՝ վիրավորվել։ Մինչ այսօր հանրապետությունում տեղակայված են շուրջ 36 հազար խաղաղարարներ։ Միայն ճանապարհների եւ բնակելի շենքերի վերականգնման համար միջազգային հանրությունը Բոսնիայում արդեն իսկ ծախսել է 3 միլիարդ դոլար։ Այս տվյալները այսօր ներկայացվել են Բոննում, որտեղ անց է կացվում Բոսնիայի հարցով միջազգային խորհրդաժողով։ Գերմանիայի արտգործնախարար Քինկելը շեշտեց, որ անթույլատրելի է այն իրավիճակը, երբ միջազգային հանրության կարեւորագույն որոշումները հնարավոր չի լինում կյանքի կոչել՝ բոսնիական առաջնորդների միջեւ գոյություն ունեցող տարաձայնությունների պատճառով։ ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Սոլանան նախազգուշացրեց Բոսնիայի առաջնորդներին, որ միջազգային հանրության և՛ համբերությունը և՛ միջոցները կարող են սպառվել։ Խորհրդաժողովին մասնակցում են 51 երկրների արտգործնախարարներ եւ այլ պաշտոնյաներ, ինչպես նաեւ միջազգային ավելի քան 20 կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ։ Մեկնաբանների կարծիքով, միջազգային հանրության ներկայացուցիչները սերբական, խորվաթական եւ մահմեդական համայնքների դեմ կարող են դիմել պատժամիջոցներ կիրառելու սպառնալիքին։

ԵՐԵՎԱՆ

Արտգործնախարարությունը կոչ է անում զերծ մնալ «ծայրահեղություններից»

Երեկ Հայաստանի արտգործնախարարությունը տարածեց հետեւյալ հայտարարությունը, որ տպագրում ենք առայժմ առանց մեկնաբանության, մեր կազմած վերնագրի տակ։

Ս. թ. դեկտեմբերի 18-19-ը Դանիայի մայրաքաղաք Կոպենհագենում կայանալիք ԵԱՀԿ նախարարների խորհրդի հանդիպման ընթացքում Լեռնային Ղարաբաղի խնդրին հնարավոր անդրադարձը բնական հետաքրքրություն է առաջացրել հասարակության լայն շրջանակներում։ Հայաստանի եւ սփյուռքի հայությունը եւս մեկ անգամ արտահայտեց Լեռնային Ղարաբաղի բնակչությանը սատար կանգնելու իր հաստատակամությունը՝ ազատության եւ ինքնորոշման բնական իրավունքի, քաղաքացիական անվտանգության կայուն երաշխիքների ապահովման եւ քաղաքակրթական ինքնության պահպանման ձգտման մեջ։ Հանրապետության նախագահը միանշանակորեն արտահայտվել է Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցի կարգավորման խաղաղ տարբերակի ընտրության օգտին, ներկայացնելով հայ ժողովրդի բարի կամքի դրսեւորման հավելյալ անհերքելի ապացույց եւ ապացույց երկու հարեւան ժողովուրդների սերունդների ճակատագրի նկատմամբ խոր մտահոգության, ինչը հեռու է պատեհապաշտական եւ ամբոխավարական գիտակցությունից ու գործելակերպից։ Բոլոր հարեւանների հետ խաղաղ գոյակցության ապահովումը ցանկացած ժողովրդի բնականոն ցանկությունն է, նրա առաջնորդների պարտքը, դարիս անբեկանելի տրամաբանությունը։ Դեմ գնալ այս տրամաբանությանը կնշանակի տրվել բախտախնդրության քաոսին, որ չունի որեւէ արդարացում, ամենաբարձր գաղափարի տեսական պաշտպանության դեպքում անգամ։ Հավատարմությունը խաղաղությանը երբեք չի եղել եւ չի կարող լինել թուլության դրսեւորում, այլ միայն ուժի, որ ցուցադրական զգացմունքայնության փոխարեն արտահայտվում է իմաստությամբ թելադրված զսպվածությամբ։

Յուրաքանչյուր պատասխանատու քաղաքական գործիչ իր ժողովրդից պահանջում է խուսափել պատերազմից, թեկուզեւ ամենածանր գինը վճարելու պայմանով, բացառությամբ մի պարագայի՝ ազատության նկատմամբ բռնադատության։

Տես ➧ էջ 2

ՓԱՐԻԶ

Շիրակը կտրո՞ւկ գտնվեց Ղարաբաղի հարցում

Քոչարյանը գոհունակություն հայտնեց իր հանդիպումներից

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ,
Փարիզ, 9 դեկտեմբեր

Այսօրվա բոլոր հանդիպումների գլխավոր թեման Ղարաբաղի խնդիրն էր։ Առավոտյան ժամը 9:00-ին սկսված եւ 45 րոպեի փոխարեն 1 ժամ 15 րոպե տեւած Ժակ Շիրակ-Ռոբերտ Քոչարյան հանդիպումը այդ առումով նույնպես բացառություն չէր։ Չնայած ըստ արարողակարգի չէր նախատեսվում Ֆրանսիայի նախագահի մուտքի աստիճաններից ներքեւ իջնելը եւ մեքենայի մոտ ՀՀ վարչապետին դիմավորելը, բայց Ժակ Շիրակի նման վերաբերմունքը լրագրողների կողմից գնահատվեց որպես յուրահատուկ ժեստ։ Թեեւ հակառակ դրան, հանդիպման ընթացքում պրն Շիրակն որեւէ ձեւով դա չի արտահայտել։ Հանդիպումից անմիջապես հետո Ռոբերտ Քոչարյանը նշեց, թե քննարկվել է ղարաբաղյան խնդիրը, ինքը գոհ է, քանի որ Ֆրանսիայի նախագահի հետ զրույցը անցել է շատ պարզ ու անկեղծ մթնոլորտում։ Այլ մանրամասներ վարչապետը չհայտնեց, փոխարենը դիվանագիտական շրջանակներից մեզ հայտնի դարձավ, թե պրն Շիրակը մտահոգություն է հայտնել, որ [illegible] ...ի դիրքորոշման մեջ [illegible] ...ձանագրվելու դեպքում Հայաստա[illegible] կհայտնվի քաղաքական մեկուսացման մեջ։

Ֆրանսիայի նախագահը իր կողմից ճնշում գործադրելու փորձ իհարկե չի արել, բայց նաեւ հիշեցրել է Լիսաբոնը, որի «դասերը» կարող են ըստ էության կրկնվել Կոպենհագենում։

Այլ կերպ ասած, ֆրանսիական պաշտոնական տեսակետներում որեւէ նոր մոտեցում չի արձանագրվել, չնայած Ֆրանսիան ցանկություն ունի աջակցելու հարցի լուծմանը։ Այդ երկակիությունը երեւաց նաեւ Ֆրանսիայի արտգործնախարարի կողմից հրավիրված ճաշի ընթացքում, երբ կոոպերացիայի պետական քարտուղար պրն Ժոսըլենն իր բաժակաճառում ուղղակի ասաց. «Այսօր խաղաղության գործընթացը հանդիսանում է Ձեր հանդիպումների կենտրոնական հարցը։ Բայց ես ցանկանում եմ ասել, որ բանակցությունների ընթացքում մենք չենք հեռանա մեր սկզբնական նպատակներից։ Մեզ միավորող բարեկամական կապերի համաձայն, մեր նպատակը իրավիճակի կարգավորումն է՝ ապահովելով Լեռնային Ղարաբաղի կայուն եւ հաստատ իրավական կարգավիճակ, ըստ միջազգային համայնքի, կարգավիճակ, որը կճանաչվի միջազգային համայնքի կողմից, եւ որը կզուգակցվի անվտանգության համար անքակտելի երաշխիքներով։ Մեր նպատակը խաղաղությունն է, որը ոչնչով չի փոխի ղարաբաղցիների ազատ եւ ինքնակառավարվող կյանքը, եւ որն ընդհակառակը՝ հնարավորություն կտա ապագայում լիարժեքորեն այն օգտագործել։ Այդ լուծումը կպահպանի Լեռնային Ղարաբաղի եւ Հայաստանի միջեւ բնական կապերը»։ Ըստ էության, այս գնահատականն էլ Ֆրանսիայի պաշտոնական տեսակետն է Ղարաբաղի հարցում։

Սենատի նախագահ Ռընե Մոնորիի հետ [illegible] նախագահը հարցրեց [illegible] րյանին, թե ի՞նչ տվեց հինգշաբթի բանակցային պրոցեսը։ Վերջինս էլ պատասխանեց, թե ուղիղ շփումների արդյունքներից մեկը հենց հաստատված հրադադարն է։ ՀՀ վարչապետն իր դիրքորոշումները շարադրելիս ընդգծեց, թե այժմ «ժամանակ ենք կորցնում տեխնիկական հարցերի վրա», մինչդեռ հիմնախնդիրները պետք է փոխարինվեն նմանատիպ հարցերով։ Եվս մի հետաքրքիր պահ, որ նկատվեց այս հանդիպման ընթացքում. վարչապետը որոշակիորեն հիշեցնել տվեց, թե ինքը նախկինում եղել է Լեռնային Ղարաբաղի ղեկավարը, եւ նույնիսկ Հայաստանի պաշտոնական դիրքորոշումները շարադրելուց հետո մասնանշեց, թե «իր անձնական կարծիքն այդպես չէ»։

Տես ➧ էջ 3

Հարգեցին երկրաշարժի զոհերի հիշատակը

Դեկտեմբերի 7-ին, Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Գյումրիի կազմակերպությունը հարգանքի տուրք մատուցեց 1988 թ. երկրաշարժի զոհերի հիշատակին, պսակ դնելով այն հողակտորին, որտեղ կառուցվելու է անմեղ զոհերի հիշատակը հավերժացնող հուշահամալիրը։

Արարողությանը մասնակցում էին նաեւ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամներ Սեւրոպ Հարությունյանը, Հարություն Առաքելյանը, կարգապահական ատյանի նախագահ Կառլեն Գեւորգյանը, անդամ Գրիգոր Մովսիսյանը։

Արցախյան պատերազմի վետերանների կոչը. «Ուժ եւ հավատ հայ ժողովրդին»

Լեռնային Ղարաբաղում շարունակում են քննարկել ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի վերջին հայտարարությունները արցախյան հիմնախնդրի կարգավորման վերաբերյալ։ Օրերս հանրապետության մի շարք լրատվամիջոցներ տարածել են արցախյան պատերազմի վետերանների միության կոչը՝ ուղղված հայ ժողովրդին։ Այնտեղ մասնավորապես ասվում է. «Մենք, արցախյան պատերազմի վետերաններս՝ մարդիկ, որոնց ուսերին էր հիմնականում դրված եղել ղարաբաղյան շարժումն ու հաղթանակը, մարդիկ, որոնք կորցրել են բազում նվիրյալ ընկերներ, խոր հիասթափություն ապրեցինք ունկնդրելով ՀՀ նախագահի վերջին մամլո ասուլիսը եւ ծանոթանալով նրա հոդվածում արտահայտված մտքերին։ Արցախը կարողացել է հաղթել, որովհետեւ հավատացել է ողջ հայության միասնությանը, հավատացել ենք ինքներս մեզ եւ մեր հաղթանակին։ Ազատամարտիկները մարտնչում են ոչ թե քաղաքական նպատակների, այլ հայ ժողովրդի ապագայի համար։ Եվ այսօր զարմանք է հարուցում այն, որ հաղթանակած ազգի նախագահը պարտվողական կեցվածք է ընդունում, ընդ որում հստակ գիտակցելով, որ հայությունը միշտ էլ ողբերգություն է ապրել, երբ ապավինել է միջազգային ուժերին։ Այդպես է եղել Ղարաբաղի համար 1921 թ.։

Արցախը ոչ Սերբիա է, ոչ Կիպրոս, ոչ Չեչնիա եւ ոչ էլ Աբխազիա։ Ղարաբաղյան խնդրի կարգավորումը, ի տարբերություն վերոհիշյալ խնդիրների, շատ ավելի առանձնահատուկ բնույթ է կրում։ Եթե ուշիուշով հետեւենք հիշյալ տարածաշրջաններում ծագած հակամարտությունների արդյունքներին, ապա կհանգենք այն եզրակացության, որ միջազգային ուժերի առջեւ կապիտուլյացված ժողովուրդներն արդեն կնքել են իրենց մահկանացուն։

Մենք թույլ չենք տա, որպեսզի կրկնվեն պատմության դառը դասերը։ Արցախյան պատերազմի վետերաններն իրենց վիրավորված են զգում ՀՀ նախագահի գնահատականներից եւ չեն դասում իրենց ազգի նկատմամբ պատասխանատվություն չունեցող անհեռատես մարդկանց շարքում։

Հավաստիացնելով, որ ողջ Արցախի ժողովուրդը միակամ է իր ղեկավարության հետ, կոչ ենք անում հայկական բոլոր քաղաքական կուսակցություններին, կազմակերպություններին, Հայաստանի երկրապահների մեր եղբայրներին սատար կանգնել Արցախի դատին, որից կախված է հայության ապագան։ Թեւավոր խոսքեր են, որ նահատակված ընկերները մեռնում են այն ժամանակ, երբ սպանվում է նրանց գործը։ Մենք չենք թողնի, որ նրանց գործը սպանվի։ Միասնություն, կամք, ուժ եւ հավատ հայ ժողովրդին»։

ՎԱՀՐԱՄ ԱԳԱՋԱՆՅԱՆ

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Հայ-ռուսական մեծ պայմանագիրն ԱԺ վավերացման կներկայացվի դեկտեմբերի վերջին

Դեկտեմբերի 5-7-ը Սանկտ Պետերբուրգում կայացավ ԱՊՀ երկրների խորհրդարանական վեհաժողովը, որին մասնակցում էր ՀՀ ԱԺ պատվիրակությունը ԱԺ նախագահի գլխավորությամբ։ Պատվիրակության կազմում Սանկտ Պետերբուրգ էին մեկնել Արմեն Եղիազարյանը (ֆինանսաբյուջետային հանձնաժողովի նախագահ), Գեղամ Ղարիբջանյանը (սոցիալական հարցերի հանձնաժողովի նախագահ), Լեոնիդ Հակոբյանը (ՀԿԿ), Պարույր Հայրիկյանը (ԱԻՄ), Էդվարդ Եգորյանը («Հայրենիք»)։

Ինչպես տեղեկացրեց Գ. Ղարիբջանյանը, օրակարգում մոտ 20 հարցեր էին ընդգրկված, որոնք հիմնականում առնչվում էին մոդելային օրինագծերին։

Ա. Եղիազարյանը ներկայացրել է Կոոպերացիայի մասին օրենքի նախագիծը, իսկ ՀՀ ԱԺ նախագահը հանդիպել է Յակովլեւի հետ։ Հանդիպման ընթացքում քննարկվել է ԱԺ պատվիրակությանը տարածք հատկացնելու հարցը։ Հանդիպումներ են տեղի ունեցել Եգոր Ստրոեւի, Գենադի Սելեզնյովի հետ։

Ղարիբջանյանը տեղեկացրեց նաեւ, որ հանդիպումների ընթացքում քննարկվել է հայ-ռուսական մեծ պայմանագիրը երկու երկրների խորհրդարաններում վավերացնելու հարցը։ Ենթադրվում է, որ միջպետական այդ պայմանագիրը ՌԴ Պետդումա եւ ՀՀ ԱԺ կներկայացվի դեկտեմբերին։ Երկու երկրների խորհրդարանների նախագահները երկուստեք հավաստիացրել են, որ բոլոր ջանքերը կգործադրեն այդ պայմանագրի վավերացման համար։

Ի պատասխան մեր հարցի, թե ինչպե՞ս է վերաբերվում Ղարիբջանյանը այդ պայմանագրի վավերացման հարցում, վերջինս նշեց, որ «պայմանագիրը վավերացնելուց առաջ պետք է հստակ գիտակցենք, որ Հայաստանը ազատ, անկախ պետություն է, եւ պայմանագրին այդ տեսանկյունից պետք է մոտենանք։ Պայմանագրի վավերացումը միանշանակորեն ճիշտ է, քանի որ պայմանագիր կնքում են միայն իրավահավասար պետությունները»։ Ինչ վերաբերում է ռուս-հայկական հարաբերությունների շուրջ խորհրդարանական լսումներ անցկացնելու մասին մեր հարցին, Ղարիբջանյանը նշեց, որ դա ճիշտ նախաձեռնություն կլինի, իսկ Ռուսաստան-Բելառուս դաշինքի վերաբերյալ նշեց, որ պետք է պայմաններն իմանալ, «նոր միայն մորոզովյան հաստատակամությամբ նետվել դեպի դաշինքը», իսկ ընդհանրապես, այդ դաշինքին միանալ-չմիանալու հարցը պետք է լուծել ազգովին, այսինքն հանրաքվեով, վերջում նկատեց «Սոցիալական պետություն» խմբի նախագահը։

Լ. Մ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Քրեական դատավարության օրենսգիրքը կօգնի՞ դատաիրավական ոլորտի ժողովրդավարացմանը

ԱԺ-ի դեկտեմբերի 9-ի արտահերթ նիստի օրակարգում ընդգրկված օրենքների նախագծերը միտված էին դատաիրավական բարեփոխումներին:

Նիստի սկզբում ներկայացվեց ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրքը, ուր նշվում է, որ «քրեական դատավարության օրենսդրությամբ սահմանված վարույթի կարգը պարտադիր է բոլոր դատարանների, հետաքննության, նախաքննության եւ դատախազության մարմինների, ինչպես նաեւ դատավարության մասնակիցների համար»: Օրենսգիրքը միտված է ամրագրելու անձի, հասարակության եւ պետության պաշտպանությունը հանցագործությունից եւ անձի, հասարակության պաշտպանությունը նաեւ պետական իշխանության ինքնիրավ գործողություններից եւ չարաշահումներից՝ կապված իրական կամ ենթադրվող հանցավոր արարքի հետ:

Օրենսգրքում սահմանվում է տարածության, ժամանակի, ինչպես նաեւ օտարերկրյա քաղաքացիների եւ քաղաքացիություն չունեցող անձանց նկատմամբ օրենքի ներգործությունը: Սահմանվում են նաեւ քրեական դատավարության սկզբունքները՝ օրինականությունը, անձի իրավունքները, ազատությունները եւ արժանապատվությունը հարգելը, իրավաբանական օգնության իրավունքի ապահովումը, անձի, բնակարանի, գույքի անձեռնմխելիությունը, նամակագրության, բանկային ավանդների, հեռախոսային խոսակցությունների, հեռագրական եւ այլ հաղորդումների գաղտնիությունը եւ այլն:

ՀՀ-ում արգելվում է արտակարգ դատարանների ստեղծումը, իսկ քրեական գործերով արդարադատությունն իրականացնում են միայն դատարանները:

Օրենսգիրքը բաղկացած է հետեւյալ բաժիններից՝ ա) ընդհանուր դրույթներ, բ) դատարան, գ) կողմերը եւ քրեական դատավարությանը մասնակցող այլ անձինք, դ) ապացույցներ, ե) դատավարական հարկադրանքի միջոցները, զ) գույքային հարցերը քրեական դատավարությունում, է) գաղտնիության պահպանումը եւ ժամկետները:

Քվեարկության հետեւյալ արդյունքներով՝ «կողմ» 110, «դեմ» 2, «ձեռնպահ» 2, օրենսգիրքն ընդունվեց առաջին ընթերցմամբ:

ՆԱԻՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Արտգործնախարարությունը կոչ է անում ձեռնպահ մնալ «ծայրահեղություններից»

Սկիզբը էջ 1

Ահա այդ բանաձեւությունն է, որ չենք հանդուրժի նաեւ մենք, ազգովին, եթե նույնիսկ ստիպված լինենք մեծ փորձությունների գնալ: Պատերազմը Հայոց Աշխարհից չի ծագել եւ չի ծագի: Հայաստանի նախագահը խաղաղության ձեռք է մեկնել, եւ եթե այն անպատասխան մնա, ապա իրադարձությունների զարգացման ողջ պատասխանատվությունը կընկնի հակառակ կողմի վրա: Սա քաղաքական եւ հասկանալի բարոյական անգնահատելի նշանակություն ունի եւ ուստի սին են ու մերկապարանոց դատողությունները, թե խաղաղության մեր ձգտման մեջ հուսահատության կամ պարտվողականության երանգներ կան: Լեռնային Ղարաբաղի ժողովուրդը, նրա ինքնապաշտպանության ուժերն արդեն ապացուցել են ազատ ապրելու բնական իրավունքը կյանքի կոչելու իրենց ընդունակությունը, ինչը ժողովուրդների ընտանիքի կողմից ճիշտ ընկալման եւ ամրագրման կարիքն ունի: Եվ այս հարցում է, որ մենք պատրաստ ենք համբերատար աշխատանքի, մեր հնարավորությունների շրջանակներում առավելագույնս խուսափելով ծայրահեղական դրսեւորումներից:

Լիովին ըմբռնելով եւ բաժանելով հայ հասարակության մտահոգությունը կոպենհագենյան հանդիպման ժամանակ Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի վերաբերյալ որեւէ հայտարարության կամ փաստաթղթի հնարավոր ընդունման կապակցությամբ, նշենք, սակայն, որ «Կոպենհագենը» աշխատանքային փուլերից ընդամենը մեկն է, ուր հայկական դիվանագիտությունը գործի է դնելու այն հնարավորությունների առավելագույնը, որ առկա է: Այո, դա կարեւոր հանգրվան է, բայց ոչ ճակատագրական, առավել եւս բախտորոշ, ինչպես դա փորձում են ներկայացնել նրանք, ովքեր պատրաստ են շահաբաժիններ ձեռք բերել անգամ համազգային նշանակության հիմնահարցի շահարկման հաշվին: Ի վերջո, Լեռնային Ղարաբաղի խնդիրը սոսկ արտաքին քաղաքականության խնդիր չէ, եւ միջազգային հարաբերությունների դրվածքին քիչ թե շատ ծանոթ ցանկացած մեկը կփաստի, որ դիվանագիտությունն արձանագրում է այն, ինչ ձեռք է բերվել հավաքականության կողմից: Ներքաղաքական կյանքի բոլոր եզրերը իրենց հետքն են թողնում արտաքին քաղաքականության ընթացքի վրա: Ուստի, թող ոչ ոք մոլորության մեջ չգցի մեր ժողովրդին, սերմանելով այն թյուր տեսակետը, թե միջազգային հանրության հետ հարաբերություններում դրական կամ բացասական արդյունքները միայն եւ միայն դիվանագետների հմտության կամ ապաշնորհության հարցն է: Ինչպես, լրջանալու պահն է եւ պահն է իրողությունների ընկալման. դիվանագիտությունը, արտաքին հարաբերությունները պատասխան են կրում ներքաղաքական յուրաքանչյուր դրսեւորման համար, եւ եթե այսչափ շահագրգիռ ենք Լեռնային Ղարաբաղի ճակատագրում, ապա հարց տանք ինքներս մեզ՝ արդյո՞ք կատարել ենք հայրենիքի նկատմամբ քաղաքացիական պարտքի եւ տարրական մարդկային բարոյականության նվազագույն պահանջները, ինչը մեր եղբայրների ազատ ապրելու իրավունքի համար շատ ավելի նշանակություն ունի, քան ցուցադրական հայրենասիրության պոռթկումները:

Ինչպե՞ս եւ ինչո՞վ են արդարանալու սերունդների առջեւ այն անձինք եւ զանգվածային լրատվության միջոցները, որոնք, իրենց իսկ ձեւակերպմամբ, «բախտորոշ» միջազգային հանդիպման նախօրյակին փորձում են սեւացնել ԱԳՆ աշխատանքը, հերյուրանքներ են տարածում Հանրապետության ուժային կառույցների «անհաղթահարելի» հակասությունների, «Ղարաբաղը ծախելու» եւ այլի մասին: Ողջ քաղաքակիրթ աշխարհում ԱԳՆ-ն ոչ թե սոսկ ուժային, այլ իրավունքի անվիճարկելի առաջնայնությամբ պետական մարմին է, որին հետեւում եւ լրացնում են մնացյալները, իսկ Հայաստանում այսօր փորձ է արվում ձին կապել սայլի հետեւում՝ կասկածի ենթարկելով արտաքին քաղաքական գերատեսչության ծառայությունն ազգային անվտանգության պահանջներին եւ ազգային նկրտումների իրագործմանը: Ավելին, առանձին անպատասխանատու ուժեր փողոց են դուրս բերում մարդկանց՝ դեմ արտահայտվելու խաղաղության նկատմամբ Հանրապետության ղեկավարության հետեւողական քաղաքականությանը: Նրանք, իհարկե, չեն արտահայտում հայ ժողովրդի հավաքական տեսակետը, այլ ընդամենը արտաքին ուժերին հնարավորություն են տալիս հանրային կարծիք ստեղծելու «պատերազմատենչ հասարակության» մասին:

Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարությունը կատարում է իր պարտքը ժողովրդի, երկրի քաղաքական ղեկավարության, սերունդների նկատմամբ եւ կողմնակի ազդեցությունների ենթակա չէ: Հայաստանի Հանրապետության ուժային կառույցների, հասարակության պատասխանատու հատվածի հետ ԱԳՆ-ն պաշտպանում է ազգային անվտանգության հիմնարար սկզբունքները եւ իր համար կարեւոր հերթական աշխատանքային փուլերից առաջ կոչ է անում համաքաղաքացիներին ձեռնպահ մնալ ծայրահեղություններից եւ կոպենհագենյան հավաքից առաջ հայկական կողմի համար հավելյալ բարդություններ ստեղծելուց:

ԱՍՈՒԼԻՍ

Մշակվում է աղետի գոտու նոր ծրագիր

«Մենք պիտի ձերբազատվենք այն մտայնությունից, որ յուրաքանչյուր հայ շինարար է», այսպես ասաց ՀՀ քաղաքաշինության փոխնախարար Ա. Թովմասյանը երեկ հրավիրված մամլո ասուլիսի ժամանակ, որ նվիրված էր շինարարական գործունեության արտոնագրմանը: «Կարող է տպավորություն ստեղծվել, շարունակեց նա, թե միանգամից շատ խիստ պահանջներ են առաջադրվում: Սակայն այս ամենը հետապնդում է մի նպատակ, որ առաջին փուլից մինչեւ վերջ շինարարությունը ամբողջովին կատարվի պրոֆեսիոնալ մակարդակով: Եթե 91 թվականին արտոնագրման ենթակա էր նախագծային եւ հետազոտական գործունեությունը, ապա այս ամռանը կառավարության առաջարկով որոշում է ընդունվել արտոնագրել նաեւ շինարարական գործունեությունը: Յուրաքանչյուր շինարարական օբյեկտում պետք է լինի որակի տեխնիկական հսկիչ: Խոսքը վերաբերում է վերակառուցման, վերականգնման, արդիականացման, ամրացման աշխատանքներին: Ենթադրվում է, որ կարտոնագրվեն 3000 սուբյեկտներ (այդքան են գրանցված պետռեգիստրում): Այս բոլորի արտոնագրումը բյուջեում կապահովի միայն 30 միլիոն դրամի մուտք տուրքերի տեսքով: Որքան կլինեն հարկային մուտքերը, այս պահին դժվար է հաշվարկել, քանի որ դեռ չի ձեւավորվել շուկան, իսկ յուրաքանչյուր կազմակերպության հարկերի ծավալը կախված կլինի պատվերների քանակից: Որքանով է սա ժամանակին արված քայլ, դժվար է գնահատել, քանի որ մեր հանրապետությունում չափազանց շատ են շինությունները, որոնք այլեւս վերանորոգել հնարավոր չէ: Ըստ որում դրանք ոչ միայն վերջին տասնամյակներում կառուցվածներն են:

Ասուլիսի ընթացքում խոսվեց Կաթողիկե եկեղեցու մասին, որը փակում է Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտը: Լրագրողներից մեկը հայտնեց, որ Կենտրոն համայնքի ճարտարապետը հայտարարել էր ինստիտուտի գոնե վերին հատվածը քանդելու միջոցով եկեղեցին տեսանելի դարձնելու մասին: Սակայն, օրենքի համաձայն, շինությունը քանդելու իրավունք կարող է տալ միայն սեփականատերը կամ էլ կառավարությունը, կամ քաղաքապետարանը բանակցությունների եւ սեփականատիրոջը համապատասխան փոխհատուցում տալու պարագայում:

Ի՞նչ հիմունքներով է տարանջատվելու շինարարությունը աղետի գոտում: Պրն Թովմասյանը հայտնեց, որ նախարարությունում մշակվում է աղետի գոտու նոր ծրագիր: Իրենց մասնագետները անմիջապես երկրաշարժի հաջորդ օրը եղել են նաեւ Նոյեմբերյանում: Հանրապետությունում, տարերային աղետներից անկախ, այսօր գոյություն ունեն բազմաթիվ վթարային շենքեր (Երեւանում 77-ը): Իսկ 4600 բնակելի շենք անավարտ են: Մեր այն հարցին, թե որքանո՞վ են մասնակի լինելու պրոֆեսիոնալ ծառայությունները եւ ինչպիսի՞ երաշխիքներ է տալիս նախարարությունը, որ կառուցվելիս չի գործի նախկին հոգեբանությունը, փոխնախարարը պատասխանեց. «Երաշխիքը ամբողջական իրավական դաշտի ձեւավորումն է: Բոլոր բարի ցանկություններից դուրս գոյություն ունի նաեւ հոգեբանական խնդիր, ու դժվար է հաղթահարել արմատավորված սովորույթները: Բայց եթե մենք ցանկանում ենք քաղաքակիրթ երկիր դառնալ, պետք է ապահովենք մեր իսկ քաղաքացիների անվտանգությունը»: Նա ավելացրեց, որ փաստաթղթերում կան հավելվածներ շինարարության եւ քանդման թույլտվության մասին, որ կդառնա յուրաքանչյուր շենքի յուրօրինակ անձնագիրը: Այստեղ արձանագրվելու է, թե ովքեր են նախագծել շենքը, իրականացրել տեխնիկական եւ հեղինակային հսկողությունը, կատարել շինարարությունը: Եվ որեւէ պատահարի դեպքում ակնհայտ են դառնում պատասխանատուները: Իսկ որքանո՞վ է քաղաքաշինության նախարարությունը (անկախ նրանից, որ մասնավոր շինարարությունը անհատական ճաշակի հարց է) առաջադրելու գեղագիտական չափանիշներ, մեր հաջորդ հարցին նա պատասխանեց, որ կան նորմատիվ չափանիշներ: Իսկ գեղագիտական չափանիշները կախված են կոնկրետ քաղաքաշինական միջավայրից եւ նույն թաղամասի տարբեր հատվածներում կարող են միանգամայն տարբեր լինել: Քաղաքաշինության մասին օրենքում գոյություն ունի «բնակավայրի քաղաքաշինական կանոնադրություն» հասկացությունը: Հայաստանի տարածքում շինարարական գործունեության վերահսկումը իրականացնում է քաղաքաշինության պետական տեսչությունը, մարզերի տարածքում մարզպետարանները: Սակայն անհրաժեշտ է, որ քաղաքաշինության կանոնադրության փաստաթուղթ ընդունեն համայնքները համաձայնեցնելով մշակույթի նախարարության հուշարձանների պահպանության վարչության հետ: Միայն այդ դեպքում հնարավոր կլինի սահմանել կառուցման չափանիշներ:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ՄԱԿ-ի «սեւ ցուցակում» չկանք, սակայն...

Թեքեյան մշակութային կենտրոնում երեկ ՄԱԿ-ի հասարակական տեղեկատվության բաժնի (ՀՏԲ) ներկայացուցիչ Էնկու Կեբեդեն հրավիրել էր «Երկխոսություն մարդու իրավունքների մասին» հանդիպման: Նա ներկայացրեց ՀՏԲ-ի սոցիոլոգիական հարցման արդյունքները (որին մենք անդրադարձել ենք «Ազգ»ում): Մարդու իրավունքների հռչակագրի 30 հոդվածների վերաբերյալ հարցում էր կատարվել 20 ոչ կառավարական կազմակերպություններին, եւ որքան էլ դրանք հավասարակշռված էին, այնուամենայնիվ, դրականորեն չէին բնութագրում Հայաստանում առկա իրավիճակը: Ընթացքում ասվեց, որ Հայաստանն այդ առումով գտնվում է ՄԱԿ-ի «սեւ ցուցակում», սակայն հետո հստակեցվեց, որ 15.3 բանաձեւի համաձայն, Հայաստանի անունը բացառվել է: Սակայն օրվա բանախոսները խոսելով բազմաթիվ փաստերի մասին, հաստատեցին, որ անհրաժեշտ է լրջորեն մտածել: Երեւանի մամուլի ակումբին կից խոսքի ազատության հանձնաժողովի նախագահ Վիգեն Սարգսյանը նկատեց, որ 97-ը քիչ բանով է տարբերվում նախորդ տարիներից: Առանձին վերցրած մամուլի դաշտում առկա են նույն խախտումները, որոնք սկսում են խրոնիկական բնույթ կրել: ԶԼՄ-ների վերջին գործադուլը պրն Սարգսյանը որակեց որպես ճանաչողական համերաշխության աննախադեպ ակցիա եւ ավելացրեց նաեւ, որ վաղը, ժամը 11-12-ը նախագահի նստավայրի առաջ տեղի կունենա լրագրողների մեկժամյա գործադուլ ի պաշտպանություն Ցվետանա Պասկալեւայի, որի հաղորդումը փակվել էր առանց որեւէ հիմնավորման:

ՀՀ-ում հելսինկյան կոմիտեի ներկայացուցիչ Վահան Իշխանյանը պնդեց, որ Հայաստանում ամենից ավելի չի կիրառվում մարդու իրավունքների հռչակագրի 5-րդ կետը: Բռնությունների մեխանիզմը կիրառվում է երկու համակարգում՝ ներքին գործերի նախարարության եւ Ազգային բանակի: Ոստիկանատներում հայտնված 10 հոգուց 9-ը ենթարկվում են կտտանքների: Բռնությունները խրախուսվում են նաեւ իշխանությունների կողմից, քանի որ այդպես են վերաբերվում նաեւ քաղաքական բանտարկյալների հետ: Նույն իրավիճակը բանակում պայմանավորված է հրամանատարական կազմում բազմաթիվ քրեական անցյալ ունեցողների գոյությամբ, որոնք ղեկավարում են ոչ թե կանոնադրությամբ, այլ քրեական օրենքներով:

Մարդու իրավունքների եւ ժողովրդավարության ազգային կենտրոնի տնօրեն Վ. Կարմիրշալյանը կոչ արեց գոյություն ունեցող կազմակերպություններին մի կողմ թողնել տարաձայնությունները եւ զբաղվել ընդհանուր խնդիրների լուծմամբ:

Ա. Գ.

Երրորդ ամերիկահայ գեղեցկուհին

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Արմենպրեսի սեփական թղթակից Ռոբերտ Կարապետյանը տեղեկացնում է, որ Նյու Յորքի շքեղազարդ սրահներից մեկում տեղի է ունեցել Միացյալ Նահանգներում ապրող հայ գեղեցկուհիների մրցույթ:

Մրցույթի վերջին փուլում 24 մասնակիցներից մնացել են երեքը՝ Նենսի Մկրտչյանը (Սան Դիեգո), Միրելա Նազարյանը (Կալիֆոռնիա) եւ Սոֆյա Օհաննիսյանը (Նյու Յորք):

Գեղեցկության թագին է արժանացել Նյու Յորքի համալսարանի ուսանողուհի, 20-ամյա Սոֆյա Օհաննիսյանը:

Անցյալ տարվա մրցույթի թագակիր Ռիտա Կասարջյանը գեղեցկության թագը նվիրել է իր հաջորդ թագակրին:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ընթացիկ

ԼՂՀ

Անկախության հանրաքվեի 6-րդ տարեդարձը

Այսօր՝ դեկտեմբերի 10-ին, մարդու իրավունքների պաշտպանության միջազգային օրը, լրանում է ԼՂՀ անկախության հանրաքվեի 6-րդ տարեդարձը։ Ինչպես հայտնի է, ԼՂՀ ժողպատգամավորների խորհրդի 91 թ. նոյեմբերի 27-ի որոշման եւ նույն նստաշրջանում հաստատված ԼՂՀ-ում հանրաքվեի մասին ժամանակավոր կանոնադրության համաձայն, 91 թ. դեկտեմբերի 10-ին Լեռնային Ղարաբաղի ամբողջ տարածքում անց է կացվել հանրաքվե կարգավիճակի, պետական կառավարման ձեւի, այլ պետությունների հետ փոխհարաբերությունների վերջնական որոշման նպատակով։ Հանրաքվեի անցկացման օրը Ղարաբաղի մի շարք բնակավայրեր, հատկապես Ստեփանակերտը, ենթարկվել են ուժգին հրթիռա-հրետանակոծությունների, որոնց նպատակն էր խանգարել հանրաքվեի անցկացումը։ Մայրաքաղաքում, հանրապետության այլ բնակավայրերում արձանագրվել են զգալի ավերածություններ, զոհվել է 10, վիրավորվել 11 մարդ։ Այնուամենայնիվ, հանրապետության բնակչությունը, բոլոր դժվարությունները հաղթահարելով, միահամուռ դուրս է եկել ընտրական տեղամասեր, որպեսզի իր կամքն արտահայտի ադրբեջանական բռնատիրության դեմ։

Քվեարկության ցուցակ մտցված ընտրողների ընդհանուր թվի (132328) 82.2 տոկոսը կամ 108736 մարդ մասնակցել է հանրաքվեին։ Չեն մասնակցել միայն ադրբեջանցիները (22747 մարդ), թեպետ ԼՂՀ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը փորձել էր ապահովել նրանց մասնակցությունը։ 81 ընտրական օկրուգներից հանրաքվեն անց է կացվել 70-ում։ 11 օկրուգներ ադրբեջանական էին։ Քվեաթերթիկ մտցված հարցին՝ «Համաձա՞յն եք, որ նորահռչակ ԼՂՀ-ն լինի իր համագործակցությունն այլ պետությունների ու ընկերակցությունների հետ ինքնուրույն որոշող անկախ պետություն», 108615 մարդ կամ ընտրողների 99.9 տոկոսը պատասխանել է «այո», 24 մարդ կամ 0.02 տոկոսը՝ «ոչ»։ 95 քվեաթերթիկ անվավեր է ճանաչվել։ Հանրաքվեն անց է կացվել միջազգային նորմերին, ինչպես նաեւ ԼՂՀ հանրաքվեի վերաբերյալ ժամանակավոր կանոնադրությանը խիստ համապատասխան։ Նշենք նաեւ, որ հանրաքվեն վերահսկվում էր մի խումբ միջազգային դիտորդների կողմից, որոնք չեն գրանցել որեւէ լուրջ խախտում։

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

Շիրակը կտրո՞ւկ գտնվեց Ղարաբաղի հարցում

Սկիզբը էջ 1

Ինչ վերաբերում է վարչապետ Լեոնել Ժոսպենի հետ հանդիպմանը, ապա այն 1 ժամից ավել տեւեց, եւ Ռ. Քոչարյանի ասելով, քննարկված տնտեսական համագործակցության հարցերը Ղարաբաղի խնդրի հետ չփոխկապակցվեցին։ Ֆրանսիական կողմն ընդգծել է, թե տնտեսական կապերի զարգացումն ավելին կլինի, եթե հակամարտությունները չլինեն, ինչին Ռ. Քոչարյանը համաձայնել է։ Հայաստանի վարչապետը չժխտեց, թե Ղարաբաղի հարցում Ֆրանսիայի վարչապետն էլ դուրս չի եկել «ձեւավորված վերաբերմունքի» շրջանակներից, սակայն, որոշակի փաստարկների ներկայացումից հետո զգացվել է, որ սկսում են այլ կերպ մտածել։ Այս հանդիպման ընթացքում որոշ կոնկրետ հարցեր էլ քննարկվել են, որոնց փակագծերը վարչապետը չբացեց՝ բավարարվելով «գոհ եմ այս հանդիպումից» գնահատականով։

Ղարաբաղյան խնդրի շուրջ խոսակցությունները եւ քննարկումները ներառեցին ոչ միայն պաշտոնական շրջանակներում կազմակերպված հանդիպումները։ Նախորդ օրը Փարիզի հայ առաքելական եկեղեցում հայ համայնքի եւ Հայաստանի կառավարական պատվիրակության հետ հանդիպման ընթացքում այն դարձավ հիմնական հարցուպատասխանի նյութ։ Ներկայացնելով Հայաստանի ներքաղաքական կյանքը, սոցիալական վիճակը եւ նաեւ Ղարաբաղի խնդիրը, վարչապետը նշեց, որ վերջին հարցում լուրջ փոփոխություն չկա։ Մանրամասն ներկայացնելով բանակցությունների ընթացքը, Ռոբերտ Քոչարյանը եզրակացրեց. «Ես չեմ կարող ասել, թե մի տարբերակը մյուսից լավ է, բայց հարցի լուծումից հետո կլինի ավելի կայուն վիճակ։ Փաթեթային լուծումը, իհարկե, կարող է ավելի երկար ժամանակ պահանջել, բայց կարեւոր է առաջին քայլն անել եւ հետո, ասենք, 10 տարի անց, որոշ լուծում գտնել»։

Հավաքված ֆրանսահայերին հուզում[illegible]ն նաեւ Երեւանում ընթացող դատավարությունների ընթացքը եւ ճակատագիրը, որոնց առնչությամբ Ռոբերտ Քոչարյանն ասաց, թե ինքը չգիտի այդ մարդիկ ինչքանով են մեղավոր, բայց նման հարցերում եւ նման իրավիճակներում պետք է քաղաքական որոշում կայացնել եւ դադարեցնել այդ դատավարությունները։ Դաշնակցության հետ շատ խնդիրներ քննարկվել են, գրասենյակը բացվել է, թերթ են տպում, բայց կարգավիճակի հարցը մնացել է, որի շուրջ պետք է փոխադարձ զիջումներ անել։

Մեծ տեղ տրվեց հայրենիք-սփյուռք հարաբերություններին։ Ռ. Քոչարյանի կարծիքով, յուրաքանչյուր հնարավորություն ունեցող հայ պետք է իր հայրենիքում տուն եւ բնակություն հաստատելու իրավունք ունենա, իսկ անձնագիրը չպետք է բիզնեսի առաջ դառնա Հայաստան-սփյուռք հարաբերություններում։ Հարցուպատասխանի ընթացքում քանիցս ֆրանսահայերը մեջբերեցին «Ազգ»-ում տպագրված առողջապահական մաֆիայի կամ այլ թեմաներով նյութերը, պահանջեցին բացատրություններ, ինչը ցույց տվեց, թե Փարիզում ուշի-ուշով հետեւում են մեր թերթի հրապարակումներին։ Վարչապետը նշեց, թե ինքը ծանոթ չէ այդ հոդվածին, բայց նման մաֆիայի գոյությունը բացառում է, թեեւ չի բացառում, որ առանձին բժիշկներ կարող են մարդկանց ոչ հիվանդ օրգանները վիրահատել՝ փող աշխատելու նպատակով, ինչը չի կարող վերաբերել բոլոր բժիշկներին։ Խոսք գնաց նաեւ ՀՀ արտգործնախարարի՝ «Ռոյթեր» գործակալությանը տված հայտարարությունների մասին, ինչի առիթով վարչապետը նշեց, թե Ա. Արզումանյանը վերջին շրջանում տարբեր հայտարարություններ է արել եւ հետո ակտիվորեն մերժել։ Պատահականություն է դա, թե՞ օրինաչափություն՝ վարչապետը խուսափեց լրջորեն խորանալ այդ հարցում։

Այլ թեմաներ էլ շոշափվեցին, սակայն նշենք, որ վաղը սպասվում է մի շատ կարեւոր հանդիպում Համաշխարհային բանկի նիստի ընթացքում, որից հետո Ռ. Քոչարյանը կմեկնի Կոնյակ։

Թելման Գդլյանը սկսում է բարկանալ

Թելման Գդլյանը կրկին Հայաստանում է։ Համառ եւ հետեւողական՝ նա սիրում է ցանկացած գործ հասցնել մինչեւ վերջ։ Սա իրավաբանի, կամ ներկայումս արդեն քաղաքական գործչի հմտություն չէ։ Սա մարդկային բնավորություն է։ Թերեւս հենց այս հանգամանքն է նրան ստիպել նորից գալ մեր հանրապետություն։ Թելման Գդլյանը այսօր չի թաքցնում իր զայրույթը եւ ինչ-որ չափով նաեւ վիրավորվածությունը։ Նա վիրավորված է հայրենական մամուլից, նրան նեղացրել է պետական այրերի անտարբեր վերաբերմունքը, անշուշտ, ոչ իր անձի, այլ «Ռուսաստան-Բելառուս-Հայաստան» նախաձեռնության հանդեպ։ Թելման Գդլյանը այլեւս չի ցանկանում ունենալ հրապարակային ելույթներ եւ հաղորդակցվել նույնիսկ համակիրների հետ։ Սակայն լինելով՝ խոսքի տեր մարդ, նա այնուամենայնիվ հրավիրեց նման մի հանդիպում՝ «քանզի խոստացել էի»։

Սկիզբը նույնպես խոսուննալից էր. «Այժմ ես չեմ ուզում տեսնել որեւէ մեկին, այդ թվում նաեւ ձեզ»։ Ձեզ ասելով հասկանանք ոչ այնքան լրագրողներին, որքան դահլիճում հավաքված եւ պարոն Գդլյանին ծափահարություններով դիմավորող համակիրներին։ Ինչ վերաբերում է մամուլին, ապա. «Ես չգիտեմ, թե ինչու է այս հանդիպմանը ներկա մամուլը։ Ինչ գործ նա ունի այստեղ։ Խոստումիս համաձայն միայն, ես հանդիպում եմ ձեզ եւ կուզեի, որ մեր հանդիպումը կայանար ընտանեկան մթնոլորտում։ Սակայն մամուլի ներկայությունը բացառում է նման բան։ Լրագրողները ունակ են սոսկ որսալու «նպատակահարմար» բառակապակցություն եւ անվերջ կառչել դրանից»։

Լրացման կարգով նշենք միայն, որ եթե նույնիսկ այդպես է, ապա նման բան իրականացնելը չափազանց դժվար է, հատկապես Թելման Գդլյանի պարագայում։ Նա լավ է խոսում, դա փաստ է։ Նրա խոսքը միշտ տրամաբանական է, իսկ տեսակետները՝ փաստարկված։ Նա իսկական հռետոր է եւ հրապարակախոս։ Եվ ինչպես ամեն մի իսկական հրապարակախոս, նա նույնպես ժամանակ առ ժամանակ սայթաքում է։ Մեր եղբայր լրագրողն էլ անուղղելի մարդ չէ...

Այսպես, անդրադառնալով ԽՍՀՄ փլուզման ժամանակահատվածին՝ բանադրանքներ կարդալով «փողոցային ազգայնամոլների» եւ «ավանտյուրիստների» հասցեին, տրամաբանորեն մոտենալով Բելովեժյան պալատին, նա՝ պրն Գդլյանը, ազդարարեց. «Եվ ովքե՞ր էին այդ երեքը. մի ծառի տակ հարբած ընկած նրանք պայմանագիր էին կնքում։ Ո՞վ էր տվել նման արտոնություն... Դատել է պետք Կրավչուկին, դատել է պետք Շուշկեւիչին, դատել է պետք...»։ Եվ այդ պահին ՌԴ Պետդումայի պատգամավոր Թելման Գդլյանը «սթափվեց»։ Դահլիճից հնչած «Իսկ Ելցի՞նը» հարցը մնաց անպատասխան։

Այս ամենը՝ ձեւի մասին։ Ինչ վերաբերում է լցոնին, ապա այն իրոք քաղցր էր եւ դյուրամարս։ «Լինել Ռուսաստանի հետ», ահա այս հիմնական կարգախոսը, կարծում ենք ընդունելի է գրեթե բոլորիս կողմից։ Ըստ պրն Գդլյանի. «21-րդ դարը Ռուսաստանի եւ Չինաստանի դարն է։ Ամերիկյան իմպերիալիզմը եւ ՆԱՏՕ-ն մեծ ցանկությամբ հենց այսօր կխժռեին Ռուսաստանը, եթե կարողանային։ Սակայն Ռուսաստանը միշտ էլ մնում է Ռուսաստան, որին խժռելը անհնար է»։

Պրն Գդլյանի համոզվածությամբ, Հայաստանն ուղղակի պարտադրված է լինել Ռուսաստանի հետ, ընդ որում, ոչ թե այն պատճառով, որ «ռուսները բարի են։ Ոչ։ Մեծ քաղաքականությունը չգիտի նման բաներ։ Պարզապես Ռուսաստանի եւ Հայաստանի հետաքրքրությունները համընկնում են։ Ասացեք, գեթ մեկ փաստ, ԱՄՆ-ը տվե՞լ է կամ կտա՞ Հայաստանին։ Բնավ։ Բանն այն է, որ ԱՄՆ-ի վարած ազգային քաղաքականությունը չի համապատասխանում Հայաստանի ազգային շահերին»։ Բայց եւ այնպես (պրն Գդլյանի կարծիքով), այսօր թե Հայաստանը եւ թե հետխորհրդային մյուս հանրապետությունները ուղղակի նստած են «ամերիկյան ասեղի վրա եւ սնվում են ամերիկյան ծծակներով»։ Այս երկրներում իշխանությունները չեն կարող կայուն լինել, քանզի «նրանց կարելի է գնել ընդամենը 1 միլիարդ դոլարով»։ Սա ԱՄՆ-ի քաղաքականությունն է։

«Այսպես, հատուկ լրագրողների համար։ Թող գրի առնեն սա եւ ոչ թե այլ բաներ։ Մեր ժողովրդական նախաձեռնությունը հավաքել է 1 միլիոն ստորագրություն։ Ցուցանիշ, որը կազմում է բնակչության շուրջ 30 տոկոսը, հավասարազոր Ռուսաստանի 50 միլիոնին։ Ես չեմ պատկերացնում, որ ՌԴ իշխանությունները անտարբեր կլինեին այսպիսի փաստի հանդեպ։ Անտարբերության հաջորդ օրը նրանք կվերածվեին քաղաքական դիակների։ Սակայն պարզվում է, որ Հայաստանում նման բան հնարավոր է»։ Շարունակելով միտքը եւ անդրադառնալով Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի անձին, Թելման Գդլյանը ասաց. «Պաշտոնական տվյալներով Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը նախագահական ընտրություններում ստացել է 611 հազար ձայն։ Սա հիմք է հանդիսացել, որ նա դառնա ժողովրդավարորեն ընտրված նախագահ։ Սակայն ինչո՞ւ է նա անտարբեր մարդկային կամքի արտահայտությանը, որի թիվը գրեթե երկու անգամ գերազանցում է իր ցուցանիշը։ Սա ինչ ժողովրդավարություն է։ Նա պարզապես չի կարող լինել քաղաքական գործիչ»։

Հիշեցնելու կարգով նշենք, որ Թելման Գդլյանի ողջ ելույթը բնութագրվում էր անսքող զայրույթով եւ զարմանքով։ Նա տվյալ հանդիպման վերաբերյալ այլեւս ոչ մի խոստում չտվեց։

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

70 հազար դոլար ի նպաստ Հայաստանի կարիքավոր երեխաների

Ամերիկայի հայկական միսիոներական ասոցիացիայի (ԱՀՄԱ) Բոստոնի մասնաճյուղի որբերի եւ երեխաների խնամքի կոմիտեն վերջերս հովանավորել է երկու միջոցառում, որոնցում հնարավոր է եղել Ղարաբաղի եւ Հայաստանի որբ ու կարիքավոր երեխաների համար կազմակերպված դրամահավաքի գումարը հասցնել մինչեւ 70 հազար դոլարի։

Առաջինը հայկական երեւակայական մի զբոսախնջույքի մասնակցելու հրավերն էր, բողարկված Նյու Ջերսիի Ռիզոլտս ինկորպորացիայի կողմից։ Հրավիրատոմսի վրա նկարված պատկերը արվեստի գործ էր, որն իր գրավիչ տեսարանով մասնակիցներին մղեց առատաձեռն նվիրատվություններ կատարելու։

Երկրորդը Ուոթերթաունի Օքլի Քանտրի Քլաբում մանկական նորաձեւության շոուի կազմակերպումն էր, որի ընթացքում 14 շնորհալի երեխաներ ցուցադրեցին նորաձեւության հռչակավոր Թելբոթս ֆիրմայի պատրաստած մանկական հագուստները, որոնք աճուրդի հանվեցին Բոստոնի 56-րդ ալիքի նշանավոր աշխատակից Մայք Ուենկոմի ոգեւորող հորդորանքների ներքո։

Դրամահավաքի այս զույգ միջոցառումները հնարավոր են դարձել, ըստ «Արմինյըն Միրոր Սփեքթեյթըր» շաբաթաթերթի հաղորդման, շնորհիվ 24 նվիրյալ կանանց եւ ԱՀՄԱ-ի Բոստոնի մասնաճյուղի երեխաների խնամքի կոմիտեի անդամների, որոնք քաջ գիտակցելով Հայաստանի անկայուն սոցիալ-տնտեսական պայմանների ազդեցությունը ամենափոքրիկ քաղաքացիների վրա, ցանկանում են որոշ չափով թեթեւացնել նրանց հոգսերը։ Դրամահավաքը բաց է եւ ցանկացողները կարող են տարբեր առիթներով մասնակցել դրան։ Մի երեխայի խնամքի տարեկան գումարը նշանակվել է 240 ամերիկյան դոլար։

Հ. Օ.

Հայաստանի քրդական համայնքը նշեց PKK-ի 19-րդ տարեդարձը

Դեկտեմբերի 9-ին Երեւանի Ստանիսլավսկու անվան ռուսական դրամատիկական թատրոնի լեփ-լեցուն դահլիճում հայ-քրդական բարեկամության ընկերության (նախագահ՝ Ռոզա Կիրակոսյան) նախաձեռնությամբ նշվեց Քրդական աշխատավորական կուսակցության, իբրեւ քուրդ ժողովրդի ազգային-ազատագրական պայքարի ներկա փուլի առաջամարտիկի, ստեղծման 19-րդ տարեդարձը։

Հանդիսությանը մասնակցում էին Հայաստանի Հանրապետության բոլոր քրդաբնակ վայրերի պատվիրակությունները, հայ եւ քուրդ մտավորականության, Հայաստանում ապրող ազգային փոքրամասնությունների եւ քաղաքական առանձին կուսակցությունների ներկայացուցիչներ, Հայաստանում Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպանության աշխատակիցներ։ Բեմի վարագույրին Հայաստանի Հանրապետության պետական եւ PKK-ի ու Քրդստանի ազատագրության ազգային ճակատի կուսակցական դրոշներն էին, ինչպես նաեւ PKK-ի առաջնորդ Աբդուլլա Օջալանի մեծադիր դիմանկարը, որին Հայաստանի քուրդ բնակչությունն ընդունում է իբրեւ մայր ժողովրդի ինքնորոշման պայքարի հերոսի ու ղեկավարի։

Հանդիսությունը սկսվեց Անդրկովկասում Քրդստանի ազատագրության ազգային ճակատի ներկայացուցիչ Մահիր Ալիի ելույթով, որը ժամանել էր Վրաստանից։ Իր խոսքում, ինչպես իրեն համար թարգմանում էր քուրդ նշանավոր բանաստեղծ Կարլեն Չաչանին, Մահիր Ալին գոհունակությամբ ընդգծեց, որ Հայաստանում ստեղծված են բոլոր պայմանները քուրդ ժողովրդի սոցիալ-տնտեսական ու մշակութային զարգացման համար. «Հայաստանում հայ եւ քուրդ ժողովուրդների բարեկամությունն անխախտ է, այստեղ ազգային հարց գոյություն չունի»։ Մահիր Ալին շնորհակալություն հայտնեց Հայաստանի իշխանություններին «եւ հատկապես հայ ժողովրդին»՝ այդ վերաբերմունքի համար։

Այնուհետեւ ելույթներ ունեցան եւ քուրդ ժողովրդի ազգային-ազատագրական պայքարի ներկա փուլը իմաստավորելով՝ հայ-քրդական բարեկամության հետագա ամրապնդման կոչ արեցին ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Բագրատ Ղարիբջանյանը, փիլիսոփայության դոկտոր-պրոֆեսոր Ստեփան Ստեփանյանը, ՀՅԴ Հայաստանի Գերագույն մարմնի ներկայացուցիչ Գեղամ Մարտյանը, Հայաստանի ասորիների միության նախագահ Պավել Թամրազովը, Հայաստանի քուրդ մտավորականների միության նախագահ, «Ռյա թազա» թերթի խմբագիր Ամարիկե Սարդարը, քուրդ այլ գործիչներ։ Բոլոր ելույթներն ընդմիջվում էին քրդական երգ-երաժշտությամբ ու պարերով։ Հիանալի ելույթներ ունեցան Լեյլա Զանայի անվան քրդական երգի-պարի համույթը, Թալինի Ալխոնա քրդական գյուղի պարի խումբը, Արագածի Սանգյառ քրդական գյուղի մանկական երգի-պարի խումբը, բազմաթիվ անհատ կատարողներ, քուրդ բնակչության շրջանում լայնորեն հայտնի երգիչ-երգչուհիներ։ Միջոցառումը գործնականում վերածվեց հայ-քրդական բարեկամության եւ քրդական մշակույթի ավելի քան 4 ժամ տեւած փառատոնի։

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԱԶԳ դիտարկումներ

Մառախլապատ եղանակը շարունակվում է «Հայկական ավիաուղիներում»

Վերջին ժամանակներս «Զվարթնոց» օդանավակայանում կադրային հաճախակի փոփոխությունները կարծես թե ավանդույթ են դարձել: Իսկ թե արդյունքում որքանով է շահում կամ տուժում ավիացիայի գործունեությունը եւ ներկայումս աշխատանքային ինչպիսի մթնոլորտ է տիրում այս եւ ավիացիայի այլ խնդիրներին էր առնչվում մեր հարցազրույցը քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության պետի տեղակալ Արմեն Տեր-Տաճատյանի հետ:

– Բեռնահամալիրի կառուցումը պետք է ավարտվեր այս տարվա հոկտեմբերին, շինարարական աշխատանքներն ինչո՞ւ են ձգձգվում եւ որքանո՞վ է նպատակահարմար 80 հազար տոննա տարողությամբ բեռնահամալիրի կառուցումը, երբ Հայաստանի օդային տարեկան բեռնաշրջանառությունը շատ չնչին է:

– Եվրոբանկի տրամադրած բոլոր վարկերից, կարելի է ասել, սա միակ ծրագիրն է, որ շուտով ավարտին կհասցվի: Միջազգային բոլոր չափանիշները բավարարող գերժամանակակից կառույց է եւ ԱՊՀ ոչ մի հանրապետությունում նմանօրինակը չկա: Շինարարական աշխատանքներն ամբողջովին պետք է ավարտվեին հոկտեմբերի 21-ին, բայց որոշ պատճառներով շահագործման կհանձնվի տարեվերջին: Բեռնահամալիրն առավել արդյունավետ շահագործելու համար ներկայումս իրականացվում են շատ ծրագրեր: Իրոք, Հայաստանը շատ քիչ քանակությամբ օդային բեռնափոխադրման կարիք ունի, քանի որ ճանապարհների մի մասը բաց է: Բայց չի նշանակում, որ բեռնահամալիրը Հայաստանին օգտակար չէ, եւ ոչ միայն Հայաստան բեռներ բերելու համար է, այլեւ ծառայելու է միջազգային քաղաքացիական ավիացիային, միջազգային օդային փոխադրումներին:

– 1996-97-ի սեփականաշնորհման ծրագրում ընդգրկված է նաեւ «Հայկական ավիաուղիները»: Ի՞նչ սկզբունքով է տարվելու գործընթացը:

– «Հայկական ավիաուղիների» սեփականաշնորհումն ունի գործունեության որոշակի կառուցվածք: Կարեւորը սեփականաշնորհման ճիշտ ձեւի ընտրությունն է եւ շատ սահուն պետք է կատարվի, որպեսզի ոչ մի օր չվերթերը չդադարեն: Օդային փոխադրումների գործի կառավարումը մեզանում նոր է, դեռեւս առանձին նրբություններ լավ չենք կարողանում հասկանալ: Կարեւորը սեփականության իրավունքի փոփոխությունը չէ, այլ վերափոխումը: Եվ եթե բոլոր չափանիշներով չիրականացվի, ապա կկորցնենք «Հայկական ավիաուղիները»: Այդ իսկ պատճառով չպետք է շտապել, այլ շարժվել ժամանակի թելադրանքով: Եթե մենք կիրառենք վաուչերային սեփականաշնորհման տարբերակը, ապա «Հայկական ավիաուղիները» ոչինչ չի ստանա, բայց այսօր ներդրումների կարիք ունի: Պետք է ընտրել սեփականաշնորհման այնպիսի տարբերակ, որի արդյունքում կարողանանք նոր օդանավ ձեռք բերել, սպասարկման որակը, աշխատողների մակարդակը բարձրացնել: Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է կիրառել նախնական տարբերակը, նախ «Հայկական ավիաուղիները» վերակազմավորվի պետական բաժնետիրական ընկերության եւ նոր միայն արժեթղթերը վաճառվեն միջազգային շուկայում, որոնց բարձր արժեքը, իհարկե, կախված կլինի «Հայկական ավիաուղիների» բարձրակարգ չափանիշներին համապատասխանելիությունից:

– Ավիացիայի ղեկավարության կողմից բազմիցս արված հայտարարությունների համապատասխան, 97-ին «Հայկական ավիաուղիները» պետք է ունենար նոր ինքնաթիռներ:

– Օդանավի գնման կամ վարձակալության համար պահանջվում են մեծ գումարներ, որոնք ոչ թե «Հայկական ավիաուղիների» ֆինանսական շրջանառությունից պետք է հանել, այլ մի քանի միլիոն դոլար ազատ գումարներ ունենալ, որ հնարավոր լինի վարձակալության սկզբունքով օդանավ ձեռք բերել: Այդ ուղղությամբ միշտ էլ աշխատանքներ տարվում են: Բայց ասել, որ վաղը օդանավ կլինի, ճիշտ չէ: Համենայնդեպս մինչեւ 1998-ի հունիս-հուլիս ամիսները մենք պարտավոր ենք նոր օդանավ ունենալ, քանի որ շուտով նոր ավիաընկերություններ են Հայաստան թռիչքներ կատարելու եւ մրցակցությանը պետք է դիմակայել: 98-ի վերջին, 99-ի սկզբին կարգելվի ՏՈՒ-154 օդանավերի մուտքը Եվրոպա, քանի որ այդ օդանավերը մի շարք պահանջներ չեն բավարարում:

– Ինչո՞վ է պայմանավորված «Հայկական ավիաուղիների» մենաշնորհ դիրքը:

– Մենաշնորհ չկա: Դուք կարո՞ղ եք ցույց տալ Հայաստանում տիրող ֆրանսիական խանութ կամ ճաշարան: Ինչո՞ւ են ներդրումներ կատարում Բաքվում: Պետք է հետաքրքրություն լինի: Մենք հո չենք արգելում: Վերջին ժամանակահատվածում մեր գործերն ավելի են բարելավվել. բրիտանական ավիաընկերությունը կանոնավոր կկատարի իր չվերթերը:

– Ինչո՞վ բացատրել «Հայկական ավիաուղիների» հաճախակի կադրային փոփոխությունները, դրանից աշխատանքը չի՞ տուժում:

– Օդային փոխադրումների գործընթացը ճանաչելու ուղղությամբ մի քիչ բարդություններ ունենք: Դա նուրբ բիզնես է, որի համար միջազգային հմուտ փորձառություն է պետք: Ինչո՞ւ ենք միջազգային մրցույթով անցկացնում սեփականաշնորհումը կամ օտարերկրյա ներդրումները: Որպեսզի նրանց կառավարումը, միջազգային օդային փոխադրումների փորձը կարողանանք տեղադրել այստեղ, այլապես ոչինչ չի ստացվի: Կադրային փոփոխությունները նպատակ չունեն որեւէ մեկին փնովելու: Սա էվոլյուցիա է: «Հայկական ավիաուղիները» միայն իր համար չէ, այլ երկրի կապն է մեկ այլ երկրի հետ:

«Արաքս» ավիաընկերությունը չդիմացավ մրցակցությանը: Ցանկացած ավիաընկերության կայացման գործում անհրաժեշտ է ճկուն կառավարման համակարգ, միջոցներ: Օդային փոխադրումը շատ ծանր գործ է: Կար մրցակցություն եւ մնաց միայն «Հայկական ավիաուղիներ» ընկերությունը:

Վերջում Տեր-Տաճատյանը տեղեկացրեց, որ օդային տարածքի սպասարկման համակարգի վերանորոգման համար 3,5 մլն դոլարի ծրագիր է կազմված, որից ֆրանսիական կառավարության կողմից 1 մլն դոլարի չափով Հայաստանին կտրամադրվի օգնության, իսկ 2,5 մլն-ը ճապոնական «Մարուբենի» կորպորացիայի կողմից՝ վարկի տեսքով: Նոյեմբերի 10-11-ը Երեւանում գտնվող «Մարուբենի» ընկերության պատվիրակությունը վարկի պայմանների վերջնական ճշգրտումներն է կատարել: Տեր-Տաճատյանը նշեց, որ թեպետ կառավարության որոշում չկա, բայց վարկի տրամադրումը բոլորի կողմից բարձր գնահատականի է արժանացել եւ հունվարի կեսին կստորագրվի վարկի պայմանագիրը, որի միջոցով մեկ տարվա ընթացքում կունենանք օդային տարածքի սպասարկման վերանորոգված համակարգ, որն ըստ Տեր-Տաճատյանի, շատ ավելի կարեւոր է, քան օդանավը, օդանավակայանը:

Սակայն ավելացնենք, որ պրն Տեր-Տաճատյանի հանգստացնող պատասխանները շատ հեռու են մեզ գոհացնելուց: Այսօր «Հայկական ավիաուղիներում» խառնաշփոթ իրավիճակ է: Համատարած ստուգումներ են այնտեղ: «Ազգը» տեղեկացրել էր, որ «Հայկական ավիաուղիների» գլխավոր տնօրեն Յուրի Մնացականովն ազատված է աշխատանքից, որ շահադիտական նպատակով պաշտոնական դիրքի չարաշահման համար 6-րդ վարչության կողմից բերման է ենթարկվել ավիատեխնիկական բազայի պետ Վիկտոր Ալոյանը, ինչպես նաեւ, իր դիմումի համաձայն, ազատված է «Հայկական ավիաուղիների» տեխնիկական տնօրեն Աշոտ Մարտիրոսյանը:

Տեղեկատվությունը ճշտելու նպատակով զանգահարեցինք ՆԳ քննչական վարչություն: Վարչության պետ Սուրեն Ավետիսյանը, չգիտես ինչու, միանգամից կորցրեց հավասարակշռությունը, հայտարարեց, թե իրավունք չունենք այդ հարցով զբաղվելու, նաեւ չզլացավ խորհուրդ տալ, որ փողոցի լսած խոսակցություններն հիմք չընդունենք եւ հրապարակենք: Փորձեցինք մեղմացնել Ավետիսյանի անտեղի զայրույթը, եւ ուղղել, որ տեղեկատվությունն ստացվել է օդանավակայանի հավաստի աղբյուրներից, բայց ապարդյուն: Ավետիսյանը սկսեց առավել ուժգնորեն բղավել, որ այլեւս չհամարձակվենք իր հեռախոսահամարով զանգահարել եւ կախեց լսափողը:

Չենք կարող չնշել, որ նման մոտեցումն, անշուշտ, տարակուսանքի եւ որոշ ենթադրությունների տեղիք է տալիս, ուստի դիմեցինք ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության գլխավոր քննչական վարչության պետ Կարլոս Պետրոսյանին: Վերջինս, ի տարբերություն նախորդի, փառք Աստծո, բարեհամբույր գտնվեց, սակայն, հարցի վերաբերյալ նախընտրեց լռել, պարզաբանելով, թե նախաքննության ընթացքում տրված որեւէ տեղեկատվություն գործին կարող է վնասել: Իրավապահ մարմինների այսպիսի պատասխանն, իհարկե, արդարացված է, թեպետ միանշանակ է, որ նման պատասխանը շատերի համար փրկության օղակ է, նույնիսկ լրագրողներին գոնե համառոտ իրավիճակը ներկայացնելուց խուսափելու բարեհամբույր ձեւով արդարացման միջոց:

Պարզապես տեղեկացնենք, որ նշված ավիատեխնիկական բազայի պետ Վիկտոր Ալոյանն արդեն ազատ է արձակվել, բայց նախաքննությունը շարունակվում է, իսկ «Հայկական ավիաուղիներում» ֆինանսների նախարարության կողմից ստուգումներ են ընթանում:

Այդուհանդերձ, թե ինչպիսին կլինի ստուգումների արդյունքը, կարծում ենք, հետագայում կպարզվի: Առայժմ պարզ է մի բան, որ ներկայումս ավիացիան համալրված է ոչ մասնագետներով, իսկ արհեստավարժ մասնագետներն աստիճանաբար դուրս են մղվում: Գուցե սա եւս յուրօրինակ քաղաքականություն է, որին զուգահեռ տուժում են ուղեւորները: Գուցե ազգային ավիաընկերությունը կործանելու շեմին ենք:

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

ԸՆՏԱՆԻՔ

Ասում են՝ «արյունը ջուր չի դառնում»

Ներընտանեկան վեճերը սպառնում են քայքայել մեր հասարակության ամենակայուն օղակը

Գերդաստանների, ընտանիքների, արյունակից հարազատների միջեւ շատ հաճախ տեղի ունեցող վեճերն ու անհամաձայնությունները, ոչ ճիշտ փոխըմբռնումներն ու փոխզիջումների չգնալը հաճախ վերածվում են թշնամանքի, որի հիմքում գերիշխող եւ հաստատուն է նյութականը, շահը: Հողի ու փողի, տուն ու տեղի, կահ-կարասու համար տեղի ունեցող վեճերը լուծում չեն ստանում անգամ դատական ատյանների միջնորդությամբ, ու տարիների ընթացքում հարազատների հարաբերությունները մնում են վիճահարույց: Քույր ու եղբայր, ծնողների ու զավակների վեճերն ու կռիվները զարգանալով դառնում են չբացվող, խճճված հանգույց: Մեր նախնիների ավանդած նամուսն ու պատիվը, մի կտոր հացը կիսելու պատգամը մոռացած, արյունակիցները կռվի են ելնում մի կտոր հողի, մի կտոր նյութեղենի համար: Սովորաբար կռիվները մղվում են թշնամիների դեմ, ո՛չ յուրայինների: Եվ մղվող կռիվը արդարության համար է, ազգային արժանապատվության, սուրբ նպատակների իրագործման: Իսկ հարազատների միջեւ ծագած կռիվները ոտնահարում են արդարությու՛նը, ընտանիքների պատի՛վը, արյունակցական կապը եւ ամեն սրբություն:

Պատմեմ մի ընտանիքի մասին: Հերոսուհին իմ գյուղընկերուհին է, հոգեւոր աշխարհի կին, մի շարք հրապարակախոսական, ակնարկային հոդվածների, պատմվածքների, բանաստեղծությունների հեղինակ: Արվեստով, մշակույթով ապրող անձնավորություն: Երեք եղբոր կրտսեր քույրն է: Բոլորն էլ մայրաքաղաքում են ապրում, իրենց ընտանիքներն ունեն, տուն ու տեղը: Իսկ իրենց ծննդավայրում, հեռավոր մի գյուղում մենակ ապրում է մայրը: Տարիներ առաջ ձմռան ամիսներին մայրը գալիս էր քաղաք, որդիների տուն՝ ձմեռն անցկացնելու: Օրերը տխուր էին անցնում, անտարբերություն էր տեսնում, զգում էր, որ որդիների տանն ինքը տեղ չունի ու ցանկալի հյուր չէ (իմ իրավունքը չեմ համարում խորանալ պատճառների մեջ, չնայած պարզից էլ՝ պարզ է...): Աղջիկը, զգալով մոր տխրությունը, հասկանալով նրա հոգու ցավը, իր տուն բերեց: Ձմեռը մոր համար գարուն դարձավ, ոչ ցուրտ զգաց, ոչ խավար, ապահով էր, հանգիստ, թոռները, փեսան հարգում էին, լավ էին վարվում, որից շատ էր շոյվում: Որդիներին կարոտում էր, սակայն ուշ-ուշ այցելող որդիները մի նոր հուզում ու ամպոտ տրամադրություն էին բերում մորը, նրան անվերջ մեղադրում էին եւ աղջկա մոտ ապրելը համարում անպատվաբեր: Մայրը տառապում ու տանջվում էր հոգեպես եւ չէր գտնում իր մեղքի բաժինը: Տարիներ անցան, մայրը ծերացավ, ուժը պակասեց, ավելի շատ խնամքի կարիք զգաց: Աղջիկը իր բազմաթիվ հոգսերից ամենակարեւորը դարձրեց նրան նեցուկ լինել, գարնանը գյուղ գնաց, հողը մշակեց (բերքը մայրը հավասար բաժանում էր որդիներին), նյութապես մորը օգնեց, ամռան ամիսներին մշտապես այցելում էր, իսկ ձմռանն էլ իր մոտ բերում ու խնամում: Աշխատանքային արձակուրդները անցկացնում էր հարազատ գյուղում, նաեւ հաճախ գործուղումները ծառայեցնում այնտեղ գնալու նպատակին: Իսկ որդիները, վա՜յ որդիները, գյուղ էին այցելում դեպքից-դեպք, երբ ընկերներով որոշում էին բնության գրկում ուտել-խմել, կամ աշնանը պանիր ու մեղր, յուղ ու միս գնելու անհրաժեշտություն կար... Եվ նրանց յուրաքանչյուր այցը մոր համար ամենացավոտ հարցն էր շոշափում՝ տունը վաճառել: Մայրն իր տուն ու տեղից, գյուղից հեռանալը համարում էր մահ: Գիշեր-ցերեկ մտորում էր, վախ ապրում, թե ի՞նչ անի, որ իր մեռնելուց հետո տունը չվաճառվի, հիշատակ մնա եւ երեխաների միջեւ վեճ ու կռիվ չառաջանա: «Ախր ո՞նց թողնեմ, որ էս տունը վաճառեն, տարիների քրտինքս էս հողին եմ խառնել, ծառ ու ծյուղը երեխայի պես եմ խնամել, ամուսնուս թողած հիշատակն է, թող մնա, թոռից-թոռ, ծոռից-ծոռ, սերնդե-սերունդ գան՝ մի գիշեր մնան, պապենական տան կարոտն առնեն ու գնան, տարիներ հետո էլ թող դառնա ավերակ...»:

Իսկ աղջիկը միշտ երազում էր, որ տարիներ հետո այս տունը կդարձնեն գյուղի մանկապարտեզ, հայրիկի անվամբ կկոչվի...

Մայրը ափսոսանք զգաց, որ իր մեռնելուց հետո որդիները տուն ու տեղը կվաճառեն ու աղջկա երազանքը կմնա անկատար, եւ երկար մտածելուց հետո որոշեց տունը կտակել բոլորին՝ երեք որդիներին ու աղջկան, հավասար իրավունքներով, վստահ լինելով, որ տարիներ հետո որդիներն էլ կմտածեն իրենց հոր հիշատակը այդպես անմահացնել եւ այլեւս վեճ ու կռիվ չի լինի: Վերջնական որոշումը գրեց թղթին, իսկ վերջում ավելացրեց. «Սիրելի որդիներ, իմ մահից հետո եթե տունս վաճառեք, ուրեմն վաճառում եք ձեր հոր ու մոր գերեզմանները»:

Որդիներն ու հարսները լուրն առնելուն պես խառնվեցին իրար. «Հասկացանք տղայի կտակաբաժնի իրավունքը, բա աղջիկն ո՞վ է, որ մեզ հետ բաժնետեր լինի, տան ծուխ դառնա»: Միջնեկ որդին երկար ժամանակ գյուղ չէր գնում, պատճառաբանելով, որ ժամանակ չունի, միջոցներ՝ նույնպես: Սիրտը չհամբերեց, որ լույսը բացվեր, գիշերով հասավ գյուղ, աղմուկ-աղաղակ բարձրացրեց, մորը ստիպեց՝ տունը վառել, կտակը կտոր-կտոր անել, քրոջը սպառնել: Նույն սպառնալիքով վերադարձավ մայրաքաղաք՝ քրոջ բնակարան: Քույրը հանգիստ ու անվրդով լսեց եղբոր սպառնալիքը, հորդորները, փորձեց բացատրել, խոսել գյուղի, հողի, կարոտի, հիշողության, մանկության, հիշատակի մասին: Եղբոր համար, չնայած 54 տարեկան էր, այդ բառերի իմաստը խորթ ու օտար, անհասկանալի: Երեք անգամ ամուսնացել էր, չորս երեխաներին չէր տեսել երկար տարիներ: Մյուս եղբայրներն էլ վիրավորանքից ու անպատվությունից էին «ամաչում», զարմանում մոր «անխելքության» վրա, որ այս տարիքում չի հասկանում տղայի ու աղջկա տարբերությունը:

– Դե որ աղջկան էլ է բաժին հասցրել, թող աղջիկն էլ ջառման քաշի...

Ասացին, նեղացած հեռացան:

Սա մի ընտանիքի պատմություն է, բայց կասկած չունեմ, որ շատ ընտանիքներում է այս սյուժեն կրկնվում:

Աղջի՞կ, թե տղա: Ծնողի համար ի՞նչ տարբերություն: Արդյո՞ք երկունքի նույն ցավով չե՞ն ծնվում, նույն տանջանքով ու անքուն գիշերներով չե՞ն մեծանում ե՛ւ աղջիկը, ե՛ւ տղան: Ո՞րն է տարբերությունը: Գուցե հենց ա՛յն, որ շատ հաճախ ծնողի հարգում ավելի պատվախնդիր ու խղճով են աղջիկները:

Ինչպես են տան ծուխ դառնալու իրավունք վերապահում նրանց, ովքեր օջախի ծուխը ծխացնելու փոխարեն, թողել են մարած, հեռացել այլ վայրեր, մոռանալով հայրական տան օրենքները ամուր պահելու պարտավորությունը, չեն զգացել մանկության քաղցրությունը, պատվախնդիր չեն եղել միայնակ ու ծեր ծնողի հանդեպ, ձեռքերը լվացել, մի կողմ են քաշվել ու հորջորջում են, թե իրենք տղա են, ուրեմն տան ծուխն են:

Տան ծուխ շարունակողը, տուն վայելողը եւ արժանին նա է՝ աղջիկ լինի, թե տղա, որ օջախը ջերմացնելու կորով ունի, ծնողին խնամելու խղճի ու կամքի ուժ, պարտքի ու պատասխանատվության զգացում, հող ու ջրի նկատմամբ՝ սեր ու նվիրվածություն:

Այս գերդաստանի վեճի ու խռովության հիմքում խոսում է զուտ շահը: Ուրիշ ոչինչ: Այդ անիծյալ նյութական շահը գերելով մոլորյալներին, մշուշապատել է նրանց աչքերը, քարացրե՛լ սրտերը, խավարեցրե՛լ հոգիները ու ջլատելով որդիական խիղճը, եղբայրական պատի՛վը, ուզում է ջո՛ւր դարձնել արյունը:

Բայց չէ որ՝ «արյունը ջուր չի՛ դառնում»:

ԳՈՀԱՐ ԳԱՐՈՒՆ

ԱԶԳ

միջազգային

երբ Գերմանիայի ֆինանսների նախարար Թեո Վայգելը օրերս քվեների 88 տոկոսով վերընտրվեց Քրիստոնեա-սոցիալական միության (ՔՍՄ) նախագահ, նա իրեն նվաստացած զգաց, քանզի սովորաբար ստանում էր քվեների 95 տոկոսը: ՔՍՄ-ն կանցլեր Հելմուտ Քոլի Քրիստոնեա-դեմոկրատական միության (ՔԴՄ) բավարական մրցակիցն է: Թեո Վայգելն ըմբռնում է, որ իր այս հարաբերական անհաջողությունը Քոլի պաշտոնական քաղաքականության հետեւանքն է, որտեղ բարեփոխման իր բոլոր նախագծերը բախվում են դժվարությունների: Վայգելին նաեւ

յում առկա են անջատական միտումներ, ինչպես Իտալիայի հյուսիսում: Մյունխենում փաստաբան Մանֆրեդ Բրոնները հիմնել է Ազատ քաղաքացիների դաշինք, որը դեմ է եվրոյին: Նա սկսել է 1 միլիոն ստորագրություն հավաքել Բունդեսթագում միասնական դրամարժույթի հաստատումը տապալելու նպատակով:

Իրականում, ինչպես նշում է «Էքսպրես» հանդեսը, Բավարիայի քաղաքացիները շատ նման են միջակ գերմանացու կամ ֆրանսիացու: Թեեւ բավարացիները վախենում են եվրոյից, բայց դա վերաբերում է ավելի շատ նրանց խնայողու-

թյունը, որը Նապոլեոնի օրոք դարձել էր Պրուսիայի եւ Ավստրիայի միջեւ ընկած թագավորություն, կարողացել էր դիմակայել լյութերական բարեփոխումների եւ Բիսմարկի կայսրությանը: Բավարիան երբեմն համեմատվում է կաթոլիկական բունկերի հետ: Բավարացիները պահանջում են սահմանափակել վիժեցման իրավունքը, խոսում սպիդի սարսափների մասին, պահանջում օրենքներ ընդունել ապաստանի իրավունքի սահմանափակման եւ օտարերկրացիների վերաբերյալ, իսկական ճակատամարտեր մղում դպրոցներում խաչելության ֆան-

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Բավարիան ընդդեմ Հելմուտ Քոլի

հայտնի է, որ ինքը վճարում է Քոլի եվրոպական քաղաքականության դիմաց:

Ներկայումս «Բավարիայի ազատ պետության» (բավարացիներն այդպես են անվանում իրենց երկրամասը) իրական ղեկավարը Վայգելի ախոյանն է՝ Բավարիայի նախագահ-նախարար Էդմունդ Շթոյբերը, որը երազում է զբաղեցնել Վայգելի պաշտոնը եւ Բոննի կառավարությանը մշտապես հիշեցնում է, որ «առանց ՔՍՄ-ի Քոլի կառավարությունը գոյություն չունի» եւ որ միասնական դրամարժույթի՝ եվրոյի միակ չափանիշը պետք է լինի «3 տոկոս առավելագույն սղաճը»:

Մյունխենում մարդիկ ջերմորեն են ընդունում Էդմունդ Շթոյբերի բոցավառ ելույթները, որոնց ընթացքում նա սիրում է մասնավորապես կրկնել. «Բավարիան իր ինքնությունը [illegible] տարի նրա համար չի պաշտպանել, որ այսօր թողնի Բրյուսելի կամ Բոննի հանդերձարանում»:

Բավարացիների ընդվզումը սկսվեց մեկ տարի առաջ: Այս տարվա ամռանը կանցլեր Հելմուտ Քոլը իր հերթին սկսեց գովերգել բավարացիների առաջարկած 3 տոկոսը: Բայց սեպտեմբեր ամսին Բոննում սկսեցին կրկին հանդես գալ եվրոյի օգտին: Նոր նախագծի հեղինակը Բունդեսթագում ՔԴՄ-ի խմբակցության նախագահ Վոլֆգանգ Շաուբլեն է՝ Հելմուտ Քոլի հավանական իրավահաջորդը: Բոննի վարչակազմը, մեկնաբաններից շատերի կարծիքով, ներկայումս հակասությունների մեջ է եւ այնքան էլ պատրաստ չէ եկող տարվա աշնանը կայանալիք ընդհանուր ընտրություններին:

Բավարիան Գերմանիայի 16 երկրամասերի մեջ մակերեսով առաջին տեղն է զբաղեցնում, բնակչության թվով եւ ներքին համախառն արտադրանքով՝ երկրորդ տեղը: Ազգային հարստության 17 տոկոսն արտադրվում է այդ երկրամասում: Կաշվե կարճ անդրավարտիք հագնող եւ փետրազարդ գլխարկ դնող 12 մլն բավարացիները կրքոտ կերպով պաշտպանում են գերմանական մարկն ընդդեմ եվրոյի: Բավարիա-

թյուններին: Երկյուղների ցանկում այդ վախը զբաղեցնում է 5-րդ կամ 6-րդ տեղը գործազրկությունից, փողոցային անվտանգությունից, երեխաների կրթությունից եւ այլոցից հետո: Ավելին, Բավարիան, որը մինչեւ 70-ական թթ. գյուղատնտեսական երկրամաս էր, ներկայումս դարձել է Գերմանիայի արդյունաբերապես ամենից զարգացած շրջանը: Այնտեղ գործում են բարձր տեխնոլոգիայի բազմաթիվ փոքր ու միջակ ձեռնարկություններ, որոնք արտահանում են իրենց արտադրանքը եւ, բնականաբար, կողմ են եվրոյին:

Չնայած այս դժվարություններին, ՔՍՄ-ն վստահ է, որ եկող տարվա սեպտեմբերին հաղթանակ կտանի ընտրություններում, քանզի Բավարիայի ընտանիքներում սերնդեսերունդ ավանդաբար քվեարկում են նույն կուսակցության օգտին: ՔՍՄ-ի բացարձակ հաղթանակին քիչ թե շատ կարող է խանգարել միայն առեւտրականների եւ ազատ զբաղմունքի տեր անձանց այն նոր խմբավորումը, որը վերջերս որոշեց մասնակցել երկրամասային ընտրություններին:

Մյունխենում ՔՍՄ-ի ղեկավարները սիրում են կրկնել, որ իրենք «Գերմանիայի գոլիստներն» են՝ նկատի ունենալով բավարացիների ըմբոստ բնավորությունը: Վիտելսբախի դի-

ղակներ տեղադրելու իրավունքի համար: «Վերմախտի ոճիրները» ցուցահանդեսը, որը որոշ տարի շրջում էր ամբողջ Գերմանիայում, թշնամական ընդունելություն գտավ միայն Մյունխենում: Բավարիայում է լույս տեսնում «Զյուդդոյչե ցայտունգ» ազատական օրաթերթը, որը Գերմանիայի լավագույն թերթերից մեկն է եւ ունի 400 հազար օրինակ տպաքանակ:

Բայց Բավարիան ավելի շատ հայտնի է իր գարեջրով եւ գարեջրատների ջերմ ու մտերմիկ մթնոլորտով: Բավարացիներն ասում են, որ հարկավոր է գարեջուրը խմել մեկ լիտրանոց գավաթներով, որպեսզի հնարավոր լինի զգալ դրա բույրը: Մյունխենի քաղաքապետ Քրիստիան Ուդեն (Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցություն) ասում է, որ երկրամասում գործազրկությունը կազմում է ընդամենը 7 տոկոս՝ ամբողջ Գերմանիայի 11,2 տոկոսի դիմաց: Գերմանիայի մյուս երկրամասերի բնակիչները՝ «պրուսացիները», Բավարիայում «գտնում են արմատներ եւ հայրենիք, իրենց համար գնում կաշվե կարճ տաբատներ ու բրդե վերարկուներ եւ սկսում քվեարկել ՔՍՄ-ի օգտին», ավելացնում է նա:

Պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՇԻՇՅԱՆԸ

ԲԵԼԳՐԱԴ

ԱՄՆ-ը որոշեց երկարաձգել ֆինանսական պատժամիջոցները Հարավսլավիայի դեմ

ԲԵԼԳՐԱԴ, 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱՄՆ-ի ղեկավարությունը որոշում է ընդունել եւս մեկ տարով երկարաձգել ֆինանսական պատժամիջոցները Հարավսլավիայի դեմ: Այդ մասին հաղորդել է Բելգրադում ԱՄՆ-ի դեսպանությունը:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման համաձայն, դեսպանության հաղորդագրության մեջ նշվում է, որ «ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնը Կոնգրեսին եւ Սենատին ծանուցել է Հարավսլավիայի Միութենական Հանրապետության դեմ պատժամիջոցները շարունակելու որոշման մասին»: Այդ որոշումը տարածվում է նաեւ Բոսնիայի եւ Հերցեգովինայի կազմում գտնվող Սերբիայի Հանրապետության իշխանությունների վրա:

Ավելի վաղ ԱՄՆ-ը «սառեցրել էր Հարավսլավիայի ֆինանսները ամերիկյան բանկերի հաշիվներում, իսկ 1996 թվականին Հարավսլավիայի դեմ միջազգային արգելքը չեղյալ հայտարարելուց հետո Միացյալ Նահանգները պահպանեց պատժամիջոցների այսպես կոչված «արտաքին պատը», որը խոչընդոտում է Հարավսլավիայի միավորումը միջազգային ֆինանսական եւ քաղաքական կազմակերպությունների հետ: Միջազգային հանրակցության մեջ Հարավսլավիայի ընդունվելու համար Սպիտակ տունը նրա կառավարությունից պահանջում է համագործակցություն սկսել Հաագայի միջազգային ատյանի հետ՝ պատերազմական հանցագործությունների մեջ մեղադրվող անձանց նրան հանձնելու համար, ապահովել ալբանացիների քաղաքացիական իրավունքների հարգումը Կոսովո եւ Մետոխիա սերբական երկրամասում, ինչպես նաեւ աշխուժացնել նախկին ՀՍՖՀ-ի միջոցներն ու ունեցվածքը նրա կազմից դուրս եկած հանրապետությունների միջեւ բաժանելու գործընթացը:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Բորիս Նեմցով. «Հարկավոր է ուժեղացնել Ռուսաստանի ազդեցությունը Լատինական Ամերիկայում»

ՄԵՔՍԻԿՈ, 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Անհրաժեշտ է ուժեղացնել Ռուսաստանի ազդեցությունը Լատինական Ամերիկայում, նախ եւ առաջ տնտեսական ոլորտում, բայց քաղաքականում նույնպես. սա է տարածաշրջանի երկրներ ձեռնարկելիք ուղեւորության գլխավոր նպատակը, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցի հետ հարցազրույցի ժամանակ հայտարարել է առաջին փոխվարչապետ Բորիս Նեմցովը: Լատինական Ամերիկայի՝ որպես բազմաբեւեռ աշխարհի ամրապնդվող կենտրոններից մեկի նկատմամբ Ռուսաստանի նախագահի հռչակած ընդհանուր մոտեցման շրջանակներում մեզ համար հույժ կարեւոր է պատկառազդու դիրքեր ունենալ Ռիո Գրանդեից հարավ, եւ այդժամ մեզ համար ավելի հեշտ կլինի իրավահավասար երկխոսություն վարել մյուս երկրների, այդ թվում ԱՄՆ-ի հետ, որը եռանդագին զորեղացնում է իր ազդեցությունը նախկին խորհրդային հանրապետություններում:

Լուքսորի սպանդը սխալմունք էր

8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, BBC: Եգիպտոսի իսլամական գրոհայինների խոշորագույն կազմակերպությունը հայտարարեց, թե դադարեցնում է արտասահմանյան զբոսաշրջիկների վրա հարձակումները եւ նշեց, որ անցյալ ամիս Լուքսորում 60 զբոսաշրջիկների սպանությունը սխալմունք էր: Արտասահմանյան տարագրության մեջ գտնվող «Գամալ իսլամիա» խմբավորման հայտարարագրում ասվում է, որ նրանք հետաքննել են Լուքսորի սպանդը եւ պարզել, որ այդ խմբավորման երիտասարդ մարտիկները գործել են ինքնուրույն՝ առանց իրենց հրամանատարների հրամանի:

Կոնգրեսի անթագակիր արքա Ջեսի Հելմսը

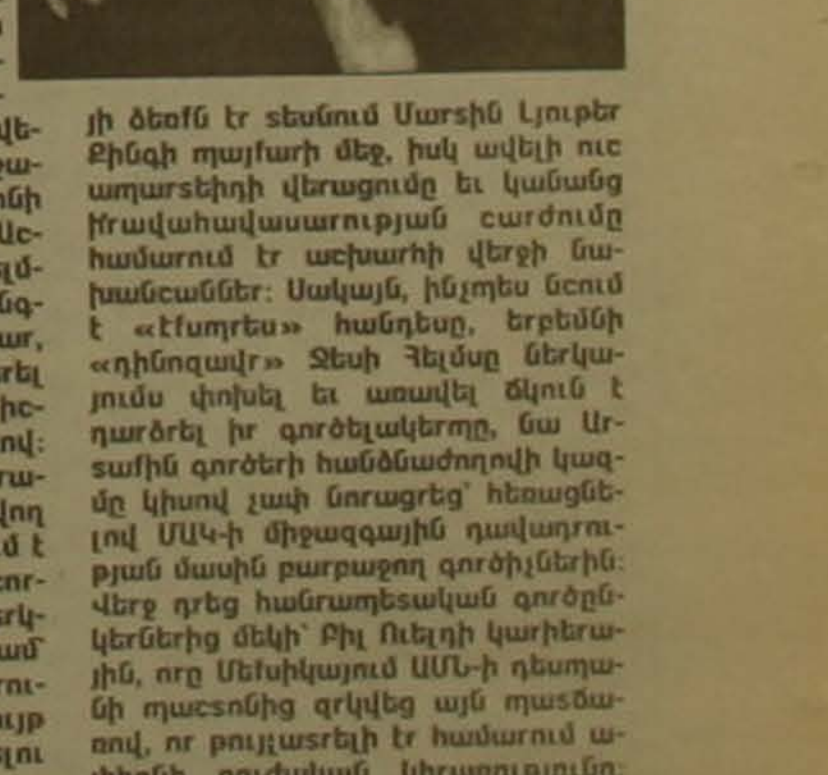

75-ամյա սենատոր Ջեսի Հելմսի անունը հիմա էլ սարսափի է մատնում շատերին: Այդ անխոնջ անձնավորությանը հաճախ անվանում են Կոնգրեսի անթագակիր արքա: Գերպահպանողական եւ անզիջում Ջեսի Հելմսը երկար տարիներ գլխավորել է Կոնգրեսի ամենազոր Արտաքին գործերի հանձնաժողովը՝ պայքարելով բյուրոկրատների եւ կոմունիստների դեմ: Իր համարձակ գործողությունների համար քաղաքական գործիչները Հելմսին երբեմն «Ռեմբո» են անվանում: Այդ նա էր, որ Հաիթիի նախագահ Արիստիդեին համեմատեց Հիտլերի հետ, չորս տարի ուշացրեց ՄԱԿ-ի բյուջեին ԱՄՆ-ի 1 միլիարդ դոլարանոց մուծումը, իսկ 1994 թ. ԱՄՆ-ի դիվանագիտության «գլխավոր վերահսկիչ» նշանակվելուց անմիջապես հետո կասեցրեց Բիլ Քլինթոնի 20 դեսպանների նշանակումը: Աշխարհի դիվանագետները Ջեսի Հելմսին համարում են Միացյալ Նահանգների երկրորդ պետական քարտուղար, որն իր ազդեցությունը ձեռք է բերել գլխավորապես ԱՄՆ-ի գործադիր իշխանության թուլության պատճառով: Նա այնքան էլ չի սիրում օտարերկրացիներին, զարգացման հատկացվող ամերիկյան օգնությունն անվանում է «պատմության ամենամեծ թռնաշորթություն»: Վերջին երկու տարում երկրից հեռացել է միայն մեկ անգամ՝ Յիցխակ Ռաբինի հուղարկավորությանը մասնակցելու համար: Փույթ չէ, քանզի Ջեսի Հելմսին տեսնելու համար բարձրաստիճան հյուրերը այցելում են նրա տուն: Նույնիսկ Դալայ-Լաման այցելեց Հյուսիսային Կարոլինայում բնակվող Հելմսին, որին այդ նահանգը վերջին 25 տարում անընդմեջ սենատոր է ընտրում՝ հարավային նահանգներին նրա մատուցած մեծ ծառայությունների համար: 1960-ական թվականներին ռադիոյի հաղորդավար Ջեսի Հելմսը Մոսկվայի ձեռքն էր տեսնում Մարտին Լյութեր Քինգի պայքարի մեջ, իսկ ավելի ուշ ապարտեիդի վերացումը եւ կանանց իրավահավասարության շարժումը համարում էր աշխարհի վերջի նախանշաններ: Սակայն, ինչպես նշում է «Էքսպրես» հանդեսը, երբեմնի «դինոզավր» Ջեսի Հելմսը ներկայումս փոխվել եւ առավել ճկուն է դարձել իր գործելակերպը, նա Արտաքին գործերի հանձնաժողովի կազմը կիսով չափ նորացրեց՝ հեռացնելով ՄԱԿ-ի միջազգային դավադրության մասին բարբաջող գործիչներին: Վերջ դրեց հանրապետական գործընկերներից մեկի՝ Բիլ Ուելդի կարիերային, որը Մեքսիկայում ԱՄՆ-ի դեսպանի պաշտոնից զրկվեց այն պատճառով, որ թույլատրելի էր համարում ափիոնի բժշկական կիրառությունը: Ջեսի Հելմսը հայտնի է նաեւ նրանով, որ սիրահարված է եղել դեմոկրատ պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթին, ըստ երեւույթին՝ վերջինիս կրքոտ հայրենասիրության, ՄԱԿ-ի նախկին գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալիին՝ պահպանողական Կոնգրեսի գլխավոր թշնամուն պաշտոնանկ անելու բուռն ձգտման համար:

ԱՄՆ-ի նախագահները գովազդում չեն նկարահանվում

Այն լուրը, թե նախկին խորհրդային Միության վերջին ղեկավար Միխայիլ Գորբաչովը նկարահանվել է «Պիցցա Հաթ» ընկերության գովազդում, ԱՄՆ-ում ընկալվեց ըմբռնումով, թեեւ այստեղ չի խրախուսվում, որ նախկին նախագահները վաստակեն նման եղանակով: Ըստ երեւույթին, որոշակի դեր խաղաց Ամերիկայում «Գորբիի» առաջվա պես մեծ ժողովրդականությունը:

Իսկ ԱՄՆ-ի նախագահներն, իրոք, չեն նկարահանվում վճարովի գովազդներում: Միայն 1996 թ. Ջորջ Բուշը նկարահանվեց «Հյուսթոն Աստ[illegible]» բեյսբոլային թիմի գովազդային հոլովակում, բայց նա դա արեց անվճար, հանուն իր ընկերոջ՝ թիմի տնօրեն Դրեյթոն Մաքլեյնի: Ջերալդ Ֆորդը մտնում է բազմաթիվ կորպորացիաների տնօրենների խորհրդի կազմի մեջ, բայց դրանց արտադրանքը չի գովազդվում: Առեւտրային գովազդներում չեն նկարահանվել ոչ Ջիմի Քարտերը, ոչ էլ Ռոնալդ Ռեյգանը: Նրանք նկարահանվել են միայն բարեգործական սյուժեներում:

Մինչդեռ, նույնը չի կարելի ասել ԱՄՆ-ի նախկին փոխնախագահների եւ նախագահության թեկնածուների մասին: Ընտրություններում ձախողում կրելով, նրանք դառնում են մասնավոր անձինք եւ երբեմն զբաղվում առեւտրային գովազդով: Այսպես, նախկին փոխնախագահ Դեն Քուեյլը նկարահանվել է կարտոֆիլի «Ֆրիտո-լեյ» չիփսի գովազդում եւ ստացել 50 հազար դոլար: Հանրապետական կուսակցությունից նախագահության նախկին թեկնածու Բոբ Դոուլը նկարահանվում է «Վիզա»-ի եւ «Դանքին Դոնաթս» փքաբլիթի գովազդներում: Իսկ մեկ անգամ փոխնախագահության համար իր թեկնածությունն առաջադրած տիկին Ջերալդին Ֆեռարոն նկարահանվել է «Դայեթ Պեպսիի» գովազդում:

«ԻԶՎԵՍՏԻԱ»

ԱԶԳ

Մշակույթ

Քանաքեռում բազմաբնույթ ուղղվածությամբ գործում է Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարանը

Արդյո՞ք բոլոր երեւանցիները գիտեն, որ Քանաքեռում գործում է Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարանը:

Հայտնի է 1938 թ. Հայաստանի ժողկոմխորհրդի որոշումը Քանաքեռում լուսավորիչ եւ գրող, մեծ քանաքեռցու՝ Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարան ստեղծելու մասին: Երկու փոքրիկ շինություն էր այն ժամանակ կազմում թանգարանի համեստ համալիրը. մեկը՝ Խ. Աբովյանի տոհմական տունն էր, մյուսը՝ նախատեսված էր թանգարանային աշխատանքների եւ ցուցահանդեսների համար: Ուղիղ քառասուն տարի անց, 1978 թ., երբ նշվում էր Արեւելյան Հայաստանի Ռուսաստանին միանալու 150-ամյակը, կառավարության որոշմամբ որպես Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարան Քանաքեռում մի նոր մեծ շենք կառուցվեց: Հենց այն, ուր ես այժմ հյուրընկալվում եմ նրա տնօրեն Վարդան Աբրահամյանի մոտ:

1848 թ. ապրիլի 2-ին հայ ազգի պայծառ զավակներից մեկը թողեց իր ծննդավայրը, դուրս եկավ Քանաքեռից եւ այլեւս չվերադարձավ..., մտաբերում եմ ես, իսկ տնօրեն Վարդան Աբրահամյանը (որի բանասիրական փայլուն գիտելիքների մասին թեեւ լսել էի, իսկ մեր հետագա երկար զրույցի ընթացքում հավաստիացա), ասես, որսալով մտքերս, ասում է. «Եկող տարի, 1998-ին, հարկ է պատվարժանորեն նշել Խաչատուր Աբովյանի մահվան 150-ամյա տարելիցը, բայց դուք գիտե՞ք, թե Հայաստանի գրեթե բոլոր տուն-թանգարանները անմխիթար ինչպիսի վիճակում են»: «Այո, ասում եմ, չկա պետական բյուջե տուն-թանգարաններին հատկացված, պետական հովանավորչություն, յուրաքանչյուր թանգարանի տնօրեն ստիպված է ինքը հոգալու սույն մշակութային, լուսավորչական օջախի բազմում հոգսերն ու խնդիրները: Եվ այլազան պատճառներից ելնելով, ամեն մեկին դա տարբեր չափերով է հաջողվում: 1998-ին լրանում է նաեւ Արեւելյան Հայաստանի Ռուսաստանին միանալու 170-ամյակը, եւ, միգուցե, ինչպես տարիներ առաջ, այդ առիթով Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարանին նորից բախտը ժպտա»: «Համենայնդեպս, մենք մեր ուժերի ներածին չափով արդեն սկսել ենք պատրաստվել նշելու Աբովյանի հոբելյանական տարելիցը», ասում է Վարդան Աբրահամյանը:

Դիտելով թանգարանը եւ տեղեկանալով նրա օրըստօրե թափ հավաքող կազմակերպչական գործունեությանը, պարզում եմ, որ արդեն հրատարակության է պատրաստ ուշագրավ հոդվածների ստվար ժողովածու, որ իր հետազոտությունների եւ հետաքրքրությունների ծիրում ընդգրկում է այնպիսի նյութեր, ինչպիսիք են «Աբովյանը եւ երաժշտությունը», «Աբովյանը եւ կերպարվեստը», «Աբովյանը եւ թատրոնը», «Աբովյանը եւ իր ժամանակը» եւ բազում այլ, որոնցում արծարծվում են լուսավորչի եւ գրողի կյանքի ու ստեղծագործության հետ առնչվող տարաբնույթ փաստեր, դիտարկումներ, գիտական, գրական վերլուծություններ... Բացի այդ, տուն-թանգարանը տնօրեն Վարդան Աբրահամյանի նախաձեռնությամբ անցկացնելու է գիտաժողով, որի ուշադրության կենտրոնում պիտի լինեն տուն-թանգարանում, ինչպես եւ Չարենցի անվան գրականության եւ արվեստի թանգարանում զետեղված Խ. Աբովյանի ձեռագրերը, նամակները, ստեղծագործական անտիպ պատառիկները եւ այլ հետաքրքրաժան նյութեր: Ասենք ընթերցողին նաեւ, որ այս բոլոր միջոցառումները Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարանը նախատեսում է անցկացնել Հայաստանում Ռուսաստանի Դաշնության դեսպանության հետ համատեղ, ինչի մասին արդեն գոյություն ունի երկուստեք նախնական պայմանավորվածություն:

Տուն-թանգարանը վերջին երկու տարում սերտ կապեր է հաստատել գրողի անունը կրող հայկական մանկավարժական ինստիտուտի հետ: Գեղեցիկ միջոցառում էին կազմակերպել այստեղ սույն թվի սեպտեմբերին: Հիշյալ ինստիտուտի առաջին կուրսի ուսանողները տուն-թանգարանի պատերի ներքո աբովյանական երդում տվեցին, ինչով եւ տնօրենի մտահղացմամբ վերականգնվեց թանգարանի երբեմնի ավանդույթը:

Մտաբերեցի նույն սեպտեմբերին այս մշակութային օջախում տեղի ունեցած մեկ այլ հիշարժան միջոցառում, որի մասին բարի լուրը արագորեն տարածվեց ողջ քաղաքով: Քանաքեռի բոլոր դպրոցների առաջին դասարանցիների համար տուն-թանգարանում երգով, պարով, ասմունքով համեմված հուզիչ պատշաճ հանդիսությամբ հանձնեցին իրենց կյանքում առաջին այբուբենները: Պետք է ասել, որ տուն-թանգարանի տնօրինությունն ընդհանրապես մեծ ուշադրության է արժանացնում երեխաների, պատանիների կրթման, նրանց ժամանցի վերաբերյալ կարեւոր խնդիրները: Այդ իսկ նպատակով թանգարանում ստեղծվել են եւ հաջողությամբ գործում են պարի համույթը, պարի ուսուցման խմբակներ: Հաջողությամբ, որովհետեւ պարի խմբերի ղեկավարն է Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի վաստակավոր գործիչ, բազմավաստակ պարուսույց Հովսեփ Շամամյանը: Մեր ընթերցողին հետաքրքիր կլինի տեղեկանալ, որ Խաչատուր Աբովյանի «Բարեկամություն» պարի մանկական համույթը այս տարի հաջողությամբ մասնակցեց Բաղդադում կայացած 9-րդ բաբելոնյան միջազգային փառատոնին: Համույթի երեխաների համար որպես դպրոցի ուսուցմանը օժանդակող երեւույթ՝ տուն-թանգարանում գործում են նաեւ հայոց եւ ռուսաց լեզուների խմբակներ: Իսկ եկող ամանորյան տոներին Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքապետարանի հետ համատեղ այստեղ զվարճալի ցերեկույթներ են անցկացվելու փոքրից մինչեւ մեծ տարիքի երեխաների համար:

«Ես ընդհանրապես կողմ եմ այն գաղափարին, որ յուրաքանչյուր տուն-թանգարան, բացի իր մեմորիալ անմիջական ֆունկցիայից, անհրաժեշտաբար պիտի մշակի եւ կիրառի բազմակողմանի անելիքների եւ ծրագրերի ողջ մի համալիր, ասում է Վարդան Աբրահամյանը, թանգարանը պիտի բավարարի բնակչության մշակութային պահանջները առավել լիարժեք կերպով կամ զանազան եւ բազմաբնույթ միջոցառումներով հաղորդակից դարձնելով նրան հայ եւ համաշխարհային մշակույթի արժեքներին: Բացի այդ, թանգարանը որպես յուրովի մշակույթի օջախ պիտի վերցնի իր վրա ազգային արվեստի քարոզչության, տարածման խնդիրը»: Վերջինս հատկապես վերաբերում է Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարանին, քանի որ ցավալիորեն Քանաքեռ կոչվող հսկա համայնքում այսօր գոյություն չունի եւ ոչ մի մշակութային օջախ, հիշյալ թանգարանից եւ երաժշտական դպրոցից բացի, ո՛չ կինոթատրոն, ո՛չ ցուցասրահ, ո՛չ մշակույթի պալատ...

Ահավասիկ, եւ գիտակցելով սույն իրականության անարդարացիությունն ու վնասաբերությունը, Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարանի տնօրեն Վարդան Աբրահամյանը առավելագույնս մտահոգված է Քանաքեռի համայնքի բնակչության համար եղող բացը իր ուժերի եւ կարողությունների ներածին չափով լրացնելու քաղաքացիական, հայրենանվեր ազնիվ մղումով:

«Գործ անելու համար պատշաճ պայմաններ են պետք: Մեր շենքը վատթար վիճակում էր, կաթում էր տանիքը, անմխիթար վիճակում էին ցուցասրահները... Քիչ ջանք չպահանջվեց այդ ամենը բարեկարգ տեսքի բերելու համար»: Այո, հարկ է հավաստել, որ Վարդան Աբրահամյանի տնօրինության օրոք Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարանը զգալիորեն վերափոխվեց, կոչվեց կյանքի եւ իր բազմաբնույթ ծրագրերի իրականացմամբ այսօր, իրապես, կոչված է ծառայելու թե՛ բնակչությանը, թե՛ հանրապետություն եկած հյուրերին, լինեն սփյուռքից, թե այլ տեղից...

Տուն-թանգարանի օրըստօրե առավել եռանդուն դարձող կազմակերպչական-ստեղծագործական գործունեության մասին են վկայում այստեղ հետզհետե ավելի հաճախականությամբ կազմակերպվող զանազան ցուցահանդեսները, որոնք մշտապես քանաքեռցիների (եւ ոչ միայն) ուշադրության ծիրում են: Դրանց թվում որպես նշանակալի երեւույթ կարելի է հիշատակել այս տարի կազմակերպված 13 երիտասարդ նկարիչների ցուցահանդեսը, որ մեծ իրադարձություն դարձավ թե՛ ստեղծագործողների, թե՛ հանդիսատեսի համար: Ընդհանրապես ինչպես ակնդետ է դառնում տուն-թանգարանի կենսագրությունն ուսումնասիրելիս, նոր տնօրենի՝ Վարդան Աբրահամյանի օրոք այստեղ արմատանում է նաեւ ժողովրդական ստեղծագործությունը, ժողովրդական ավանդական արվեստների եւ հմտությունների պահպանման եւ վերակենդանացման սկզբունքը: Եվ սակայն, այդ ամենում, անշուշտ, չի մոռացվում կամ հետին հերթ մղվում տուն-թանգարանին ի սկզբանե բնորոշ առաջնային ֆունկցիան. զբաղվել իր «տիրոջ» ստեղծագործական ժառանգության ուսումնասիրմամբ, նրա կյանքի, կենցաղի, արխիվների հետ կապված ամեն մի մասունքի պահպանմամբ եւ ցուցադրմամբ: Այդ է վկայում նաեւ Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարանի նախաձեռնությամբ սերտ կապ հաստատելը եւ համագործակցելը թանգարանների միջազգային կազմակերպությունների, ինչպես եւ Հոլանդիայում գործող (կենտրոնը Հաագայում) հայ մշակութային միության հետ, որն ի դեպ կրում է Խաչատուր Աբովյանի անունը: Հիշյալ միությունը երկար տարիների պատմություն ունի: Այսօր, ըստ նախնական պայմանավորվածության, Քանաքեռի տուն-թանգարանը պատրաստվել է բացել այնտեղ թե՛ Խ. Աբովյանին եւ թե՛ հայ մշակույթին, արվեստին նվիրված ցուցահանդես, որտեղ պիտի ներկայացվեն թանգարանի կատարած Խ. Աբովյանի ստեղծագործության մասին մի շարք գիտահետազոտական ուսումնասիրություններ:

...Ներքին բավարարվածության զգացումով ես հեռանում Քանաքեռում ապրող ու գործող հայ ժողովրդի վեհանուն զավակներից մեկի՝ Խաչատուր Աբովյանի տուն-թանգարանից, քանզի վավերում եմ, որ այդ յուրօրինակ մշակութային օջախն ապրում է իր լիարժեք եւ ուշագրավ կյանքով: Որ գործում է քաղաքացիական պարտքի զգացումով, մասնագիտական ձիրքով եւ կազմակերպչական հիանալի հատկություններով օժտված, իր գործին, հայ գրականությանը եւ մշակույթին իրապես նվիրյալ ղեկավարի՝ Վարդան Աբրահամյանի ղեկավարության ներքո:

Թ. Հ.

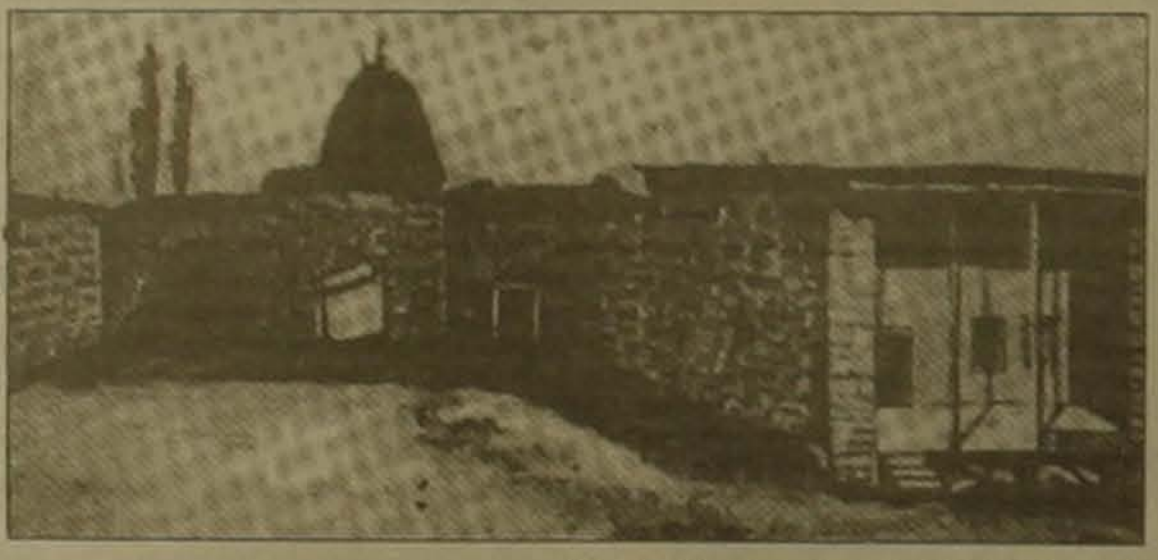

Աբովյանի տոհմական տունը Քանաքեռում

ԱՄՆ

Դասագիրք Հայաստանի մասին

Ամերիկայում Սիմոն եւ Շուստեր կրթական խումբը հաղորդում է իր նոր հրատարակման մասին: Այն կոչվում է «Հայաստան: Քարքարոտ երկիր. Տոկուն ժողովուրդ»: Հեղինակն է Լուսինե Գասպարյանը: 160 էջանոց դասագիրքը համապարփակ ներածություն է մեր երկրի, պատմության, ժողովրդի եւ մշակույթի մասին, նախատեսված՝ 9-ից բարձր տարիքի աշակերտների եւ ընթերցողների լայն շրջանակի համար:

«Հայտնագործենք մեր ժառանգությունը» շարքի հերթական այս գիրքն ուղարկվելու է Միացյալ Նահանգների եւ Կանադայի պետական ու մասնավոր դպրոցներ, գրադարաններ, ինչպես նաեւ գրավաճառատներն ու հասարակական կազմակերպություններ: «Գիրքը մեծ բաց է լրացնելու մեր դարակներում», ասում է Սիլվեր Բըրդեթ հրատարակչատան մարքեթինգի տնօրեն Անջե Կամարան: «Խորհրդային Միության փլուզումից հետո Հայաստանի եւ նորակազմ ԱՊՀ այլ պետությունների մասին տեղեկությունների խիստ մեծ պակաս է զգացվում»: Գիրքը գրախոսողներից գրող Արամ Սարոյանը նշել է. «Գասպարյանի համառոտ, բայց եւ միաժամանակ բովանդակալից գիրքը հայ ժողովրդի հարուստ մշակույթը մատչելի ձեւով ողջ աշխարհին ներկայացնելու հիանալի ձեռնարկ է: Գրքի տասնմեկ գլուխներում ներկայացված են հայ ժողովրդի ծագման, պատմության եւ մշակույթի նշանավոր իրադարձությունները, 1915 թ. ցեղասպանությունը, ինչպես նաեւ Հայաստանի ժամանակակից պատմության մանրամասները: Որպես հավելված ներկայացված են նաեւ հայկական արտահայտություններ, ժողովրդական բանահյուսության նմուշներ, ճաշատեսակներ, օտար դեսպանատների եւ հյուպատոսարանների հասցեներ ու մի քարտեզ: Գրքում տեղ են գտել 45 գունավոր լուսանկարներ:

«Արմինյըն Միրոր Սփեքթեյթըր» շաբաթաթերթը տեղեկացնում է, որ հեղինակը՝ Լուսինե Գասպարյանը, Նյու Յորքի համալսարանի լրագրության բաժնի շրջանավարտ է եւ ներկայիս օպտիկայի բնագավառի «Eyewear» առեւտրական հանդեսի խմբագիրներից մեկն է: Նա տարիներ շարունակ մասնակցել է «Երկիր եւ մշակույթ» կազմակերպության միջոցառումներին եւ հարուստ փորձ կուտակել: Բնակվում է Նյու Ջերսիում:

Բացիկների հավաքածու՝ ի հիշատակ փոքրիկ Նարեկի

«Նարեկ» երեխաների մշակութային հայկական ինստիտուտը Նյու Յորքում «Խաղալիքներ» խորագրով լույս է ընծայել գունավոր բացիկների առաջին հավաքածուն՝ նվիրված 1994 թ. սեպտեմբերի 8-ին Պիտսբուրգում USAIR 427 ինքնաթիռի խորտակման հետեւանքով ողբերգականորեն զոհված Անի Արշալույսի եւ նրա 2,5 տարեկան դուստր Նարեկի հիշատակին: Տասը բացիկների վրա, յուրաքանչյուրից երկուական օրինակ, նկարված են քանդակագործ Քարտաշ Օնիկի՝ ստեղծած խաղալիքները «Թմբկահարը», «Կովը», «Ձյունե զույգը» եւ ինստիտուտի հովանավոր Անի եւ Նարեկ հիշատակի ֆոնդի (ԱՆՀՖ) ներկայացրած երկու այլ աշխատանքներ, որոնցում պատկերված են Նարեկի սիրած կենդանիները: ԱՆՀՖ-ը որպես անշահութաբեր հաստատություն հիմնվել է երկու տարի առաջ եւ ցարդ իրականացրել է երեխաների համար նշանակալի կրթական միջոցառումներ, ինչպիսիք են հեռուստատեսային «Սեզամ փողոց» ծրագիրը, Բեյրութում Նարեկ Արշալույսի անվան մանկական գրադարանի վերանորոգումը, հայկական այբուբենը պատկերող գունավոր պլակատները եւ նոր տարվա օրացույցները: «Մենք երկու նպատակ ենք հետապնդում, ասում է Նարեկ ինստիտուտի տնօրեն Մարի Լու Փափազյանը, նախ հիշատակի տուրք մատուցելով զոհվածներին, հնարավորություն տալ հայ ծնողներին Նոր տարվա եւ Ծննդյան տոների առիթներով շնորհավորական բացիկներ ուղարկել միմյանց, եւ ապա ներկայացնել շնորհալի քանդակագործի աշխատանքները»: «Արմինյըն Միրոր Սփեքթեյթըր» շաբաթաթերթը նշելով այս մասին, ավելացնում է, որ Քարտաշ Օնիկը ծնվել է Զահլեում (Լիբանան) եւ խաղալիքներ սարքելու արվեստը ժառանգել է պապից, որը հիանալի հեքիաթասաց է եղել եւ Օնիկի համար իր ձեռքով տասնյակ խաղալիքներ է պատրաստել: «Օնիկի խաղալիքները իսկական արվեստի գործեր են, որոնք, ինչպես գրականության, արվեստի եւ երաժշտության այլ ստեղծագործություններում, իրական կյանքի պատկերներ են նկարագրում», նշում է ճարտարագետ Ջոն Ջոնսոնը: Նման համագործակցությունը հիանալիորեն է ծառայում երեխաների գեղագիտական դաստիարակությանը:

Հ. Ծ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ՍԻՐԻԱ

Նոր համագործակցության ուղիներ

Օրերս Հայաստանում Սիրիայի դեսպան Համեդ Հասանը Սիրիայի դեսպանատուն հրավիրեց Հայաստանի ազգային ակադեմիայի եւ ճարտարագիտական ակադեմիայի անդամներին: Հանդիպման նպատակն էր քննարկել երկու երկրների գիտատեխնիկական ասպարեզում հետագա զարգացման խնդիրները:

Հրավիրվածների թվում էին նաեւ արտգործնախարարության աշխատողները:

Սիրիայի դեսպան Համեդ Հասանը ցավակցություն հայտնեց Մեծ երկրաշարժի 9-րդ տարելիցի առթիվ: Արծարծվեցին նաեւ Հայաստանին Սիրիայի կառավարության եւ ժողովրդի հասցրած օժանդակության խնդիրները:

Երեկոյի ընթացքում նշվեց նաեւ, որ սիրիահայ քաղաքացի, ճարտարագիտության դոկտոր Գեւորգ Դիքրանի Հայաստանի ճարտարագիտության ակադեմիայի խորհրդատու ընտրվելու փաստը, կնպաստի երկու երկրների գիտատեխնիկական ոլորտի կապերի հետագա զարգացմանը:

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Դեկտեմբերի 12-ին, ժամը 14-ին,
Գրողների միության մեծ դահլիճում
տեղի կունենա հուշ-ցերեկույթ՝
նվիրված բանաստեղծ
ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՎԹՅԱՆԻ
ծննդյան 75-ամյակին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Կարծիքներ, կարծիքներ...

1998-ի ամռանը Ֆրանսիայում կայանալիք ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության եզրափակիչ փուլի վիճակահանությունը մեծ արձագանք գտավ աշխարհում: Քննարկվում են նրա արդյունքները, առանձին թիմերի հնարավորությունները:

Տարբեր լրատվական գործակալություններ, լրատվամիջոցներ բերում են բազմաթիվ կարծիքներ, որոնց մի մասը տպագրել է «Սովետսկի սպորտ» թերթը: Խմբերի կազմերից հետո տրված է ֆրանսիական «Օնզ մոնդիալ» հանդեսի մեկնաբանությունը:

Այսօր ընթերցողների ուշադրությանն ենք ներկայացնում կարծիքներ առաջին չորս խմբերի մասին: Իսկ այժմ ՖԻՖԱ-ի նախագահ Ժոաո ԱՎԵԼԱՆԺԻ կարծիքը վիճակահանության վերաբերյալ. «Դա հիանալի արարողություն էր: Հանդիսականների վերաբերմունքից դատելով, նրանք գոհ էին եւ երջանիկ. Նշանակում է արժանին ենք մատուցել մեր աշխատանքին»:

Ա ԽՈՒՄԲ (Բրազիլիա, Շոտլանդիա, Մարոկկո, Նորվեգիա)

Թեթեւ խումբ է աշխարհի չեմպիոնների համար: Շոտլանդացիներն այսպիսի մակարդակով մրցաշարերում բրազիլացիներին չեն հաղթել: Ռոնալդոն ու նրա ընկերները նույնպես իրենց հաշիվներն ունեն նորվեգացիների հետ, որոնք մայիսին իրենց հաղթեցին 4-2: Երկրորդ տեղի համար մարտը լուրջ կլինի:

Մարիո ԶԱԳԱԼՈ, Բրազիլիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Խմբում մեր ամենաուժեղ հակառակորդը նորվեգացիներն են, որոնց հետ մենք երկու անգամ հանդիպել ենք եւ մեկում պարտվել աշխարհի առաջնությունից հետո առաջին անգամ: Շոտլանդացիների մասին դեռ ոչինչ ասել չեմ կարող, բայց նրանց թիմը մանրազնին կուսումնասիրեմ: Ես մի քիչ ծանոթ եմ «բրիտանական ոճին», եւ դա կարող է մեզ համար լավագույն տարբերակը չլինել»:

Կրեյգ ԲՐԱՈՒՆ, Շոտլանդիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Բրազիլիան բացման խաղում, դա չափազանց է: Մենք աշխարհի առաջնությունում նրանց հետ արդեն երեք անգամ խաղացել ենք եւ երկու անգամ պարտվել: Բայց հույսով եմ, որ այս անգամ այլ կերպ կլինի, առավել եւս, որ իմ խաղացողները բավականին փորձառու են: Մարոկկոն ու Նորվեգիան, իհարկե, զիջում են Բրազիլիային, բայց, միեւնույն է, շատ ուժեղ թիմեր են»:

Անրի ՄԻՇԵԼ, Մարոկկոյի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Մեր խումբը շատ ուժեղ է: Խաղալ աշխարհի չեմպիոնների եւ եվրոպական երկու ուժեղ թիմերի հետ, որոնցից մեկը շոտլանդականն է՝ շատ երիտասարդ ու հեռանկարային... Այ, եթե մեզ «խցկեին» «C» խումբը»:

Էգիլ ՕԼՍԵՆ, Նորվեգիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Ես շփոթված եմ, որ մեզ վիճակված է խաղալ բրազիլացիների դեմ: Այդ 4-2-ը կրկնելը դժվար կլինի: Ես գիտեմ ամեն ինչ շոտլանդացիների եւ ոչինչ չգիտեմ Մարոկկոյի մասին»:

B ԽՈՒՄԲ (Իտալիա, Չիլի, Կամերուն, Ավստրիա)

Մենք արդեն վարժվել ենք եզրափակիչ փուլի տարբեր անսպասելի արդյունքներին եւ Իտալիայի հավաքականի ոչ կայուն խաղին: Ֆիզիկապես ուժեղ երեք թիմերի դեմ իտալացիների համար դժվար կլինի: Այնպես որ այս խմբում ամեն ինչ այնքան հեշտ չէ «Սկուադրա Ադզուրայի» համար, ինչպես կարող է թվալ:

Չեզարե ՄԱԼԴԻՆԻ, Իտալիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Լավ վիճակահանություն է: Ավստրիայի մասին շատ բան գիտենք, նա լավ անցավ ընտրական փուլը: Կամերունի եւ Չիլիի մասին, զուգեւ, մեզ քիչ բան է հայտնի, բայց տեղեկություններ հավաքելու համար ժամանակը շատ է»:

Նելսոն ԱԿՈՍՏԱ, Չիլիի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Իտալիան սարսափելի է, նրանք այնքան ուժեղ են»:

Ժան-Մանգա ՕՆԳԵՆԵ, Կամերունի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Կարծում եմ՝ քառորդ եզրափակիչ մենք կհասնենք: 1982 թվականից, երբ ոչ-ոքի խաղացինք իտալացիների հետ, շատ ժամանակ է անցել: Իսկ ինչո՞ւ նրանց չհաղթենք: Ավստրիայի եւ Չիլիի հետ չենք խաղացել, բայց եվրոպական եւ հարավամերիկյան ֆուտբոլը շատ ուժեղ է, եւ այդ թիմերի հետ խաղալիս կարող ենք խնդիրներ ունենալ»:

Հերբերտ ՊՐՈՀԱՍԿԱ, Ավստրիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Իտալիայի հնարավորությունները, բնականաբար, բարձր են: Մեզ համար ամենակարեւորը կլինի առաջին խաղը Կամերունի հետ: Հույս ունենք երկրորդ շրջան դուրս գալու հարցը լուծել արդեն առաջին երկու խաղից հետո»:

C ԽՈՒՄԲ (Ֆրանսիա, ՀԱՀ, Սաուդյան Արաբիա, Դանիա)

Ֆրանսիայի համար ամեն ինչ կարգին է: Ամենադժվար մրցակիցը Դանիան է վերջին խաղում: Բայց պետք է մոռանալ նաեւ Հարավաֆրիկյան Հանրապետության մասին, որը «եռագույնների» համար շատ խնդիրներ ստեղծեց հոկտեմբերին, Լանսում:

Էմե ԺԱԿԵ, Ֆրանսիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Այն, որ աշխարհի առաջնություն մտնում են ուժեղ թիմեր, ափսոս է: Բայց մեզանից միայն հաղթանակներ կպահանջեն, իսկ դա ծանր կլինի»:

Միշել ՊԼԱՏԻՆԻ, աշխարհի առաջնության կազմկոմիտեի համանախագահ. «Խումբը, որում խաղում է Ֆրանսիան, այնքան էլ բարդ չէ, բայց պետք է մտածել ապագայի մասին: 1/8 եզրափակիչում հարկ կլինի խաղալ «D» խմբի «մահվան խմբի» ներկայացուցչի դեմ»:

Դիդյե ԴԵՇԱՄ, Ֆրանսիայի հավաքականի ավագ. «Մենք կարող էինք եւ վատ վիճակահանություն ստանալ: Ամենակարեւորը կլինի առաջին մրցախաղը ՀԱՀ-ի հետ»:

Լիոնել ԺՈՍՊԵՆ, Ֆրանսիայի վարչապետ. «Թիմը, որն ուզում է աշխարհի չեմպիոն դառնալ, պետք է ցանկացած մրցակցին ցանկացած խաղում հաղթի: Հույս ունեմ, որ Աշխարհի գավաթը կմնա Ֆրանսիայում: Խմբի բոլոր թիմերին կարող ենք գերազանցել, այդ թվում նաեւ Դանիայի թիմին, որը թեեւ Եվրոպայի չեմպիոն է եղել, այժմ արդեն այն չէ»:

Կլիվ ԲԱՐԿԵՐ, ՀԱՀ-ի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Հոկտեմբերին ֆրանսիացիների հետ նրանց դաշտում խաղացինք առանց մեր երկու առաջատար ֆուտբոլիստների, եւ հաջող խաղացինք՝ վճռական գոլ բաց թողնելով ամենավերջում: Բայց ֆրանսիացիները Աշխարհի գավաթի խաղարկությունում, հավանաբար, կաշկանդված կլինեն մամուլի ճնշմամբ, եւ հանդիսականներին ու Էմե Ժակեին ես չեմ նախանձում»:

Բո ՅՈՒՀԱՆՍՈՆ, Դանիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Երջանիկ եմ, որ խումբը ամենածանրը չէ: Սաուդյան Արաբիայի ու ՀԱՀ-ի մասին առայժմ ոչինչ ասել չեմ կարող, բայց, հավանաբար, երկրորդ տեղը կգրավենք»:

Ֆայսալ ՎԻՆ ՖԱՀԱԴ, Սաուդյան Արաբիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահ. «Յուրաքանչյուր խաղում շատ ուժեղ կխաղանք, եւ եթե մեր ֆուտբոլիստների ծնկները չդողան ուժեղների դեմ խաղալիս, ապա լիովին կարող ենք լինել աշխարհի 16 ուժեղագույն թիմերի թվում»:

D ԽՈՒՄԲ (Իսպանիա, Նիգերիա, Պարագվայ, Բուլղարիա)

«Մահվան խումբն» է: Ոչ մի թույլ թիմ, ոչ մի բացահայտ առաջատար: Բոլոր վեց խաղերը գրավիչ կլինեն: Յուրաքանչյուր թիմում անհատականություններ կան, ինչպես, օրինակ, իսպանացի Ռաուլը, պարագվայցի Չիլավերտը, բուլղար Ստոիչկովը, նիգերիացի Վեստը:

Խավիեր ԿԼԵՄԵՆՏԵ, Իսպանիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ. «Ես վշտացած եմ: Սա ամենածանր խումբն է: Նիգերիան աֆրիկյան լավագույն թիմն է, մենք նրանց հիանալի ֆուտբոլիստներին ճանաչում ենք. օրինակ, Ջորջ Ֆինիդին խաղում է «Բետիսում»: Լավ գիտենք նաեւ Բուլղարիայի (այդ թիմի հետ մենք խաղացել ենք Եվրոպայի 96 թ. առաջնությունում), ինչպես նաեւ Պարագվայի ուժը»:

Աբդուլ ՄՈՒՄԻՆԻ ԱՄԻՆԱ, Նիգերիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահ. «Վիճակահանությունից ես գոհ եմ: Այսպիսի մրցակիցների հետ մենք կարող ենք 1/8 եզրափակիչ դուրս գալ: Ամենաուժեղն ինձ թվում է Իսպանիան: Պարագվայը նույնպես ընծա չէ, բայց աշխարհի առաջնությունների մեր փորձն ավելի մեծ է: Մենք երջանիկ ենք, որ առաջնությունը կսկսենք Փարիզում»:

Նասկո ՍԻՐԱԿՈՎ, Բուլղարիայի հավաքականի մարզիչ. «Խմբում խաղամակարդակով հավասար, ուժեղ հակառակորդներ են: Պայքարն այստեղ համառ կլինի»:

Ռոբերտ ԱԿՈՒՆԱ, Պարագվայի հավաքականի կիսապաշտպան. «Շատ ծանր խումբ է: Իսկ եթե նույնիսկ այնտեղից դուրս գանք, միեւնույն է պետք է խաղանք Ֆրանսիայի կամ Դանիայի հետ»:

ՇԱԽՄԱՏ

Ա. Անաստասյանն սկսում է սեւերով

Հոլանդիայի Գրոնինգեն քաղաքում տեղի ունեցավ աշխարհի շախմատի առաջնության բացման հանդիսավոր արարողությունը: Դրան հետեւեց վիճակահանությունը, որի իմաստը միայն խաղաքարերի գույների հերթականության որոշումն էր, որովհետեւ մրցակից զույգերը հայտնի են շատ վաղուց:

Եվ ահա, վիճակահանությունը որոշեց, որ Աշոտ Անաստասյանը առաջին պարտիան ամերիկացի Յասեր Սեյրավանի հետ կանցկացնի սեւերով:

Հիշեցնենք, որ Հայաստանի մյուս երկու ներկայացուցիչները՝ Վլադիմիր Հակոբյանը եւ Ռաֆայել Վահանյանը, պայքարի մեջ կմտնեն երկրորդ շրջանից:

Գ. Հ.

Մեկնարկեց աշխարհի առաջնությունը

Ֆրանսիայի Կանն քաղաքում մեկնարկեց աշխարհի մինչեւ 10, 12 եւ 14 տարեկան պատանիների ու աղջիկների շախմատի առաջնությունը, որին մասնակցում են Հայաստանի հինգ ներկայացուցիչներ:

Առաջին տուրում իր տարիքային խմբում աշխարհի անցյալ տարվա չեմպիոն Գաբրիել Սարգսյանը (14), Բենիկ Գալստյանը (12) եւ Տաթեւիկ Աբրահամյանը (10) հաղթանակներ տարան, իսկ Տիգրան Ղարամյանը (14) եւ Արմեն Անեհինյանը (10) պարտություններ կրեցին:

Գ. Հ.

ՇԱՇԿԻ

Վ. Մուրադյանը եւ Ն. Վարդանյանը՝ հանրապետության չեմպիոններ

Տիգրան Պետրոսյանի անվան Հայաստանի շախմատիստի կենտրոնական տանն ավարտվեցին միջազգային շաշկու Հայաստանի տղամարդկանց եւ կանանց հերթական առաջնությունները:

Ցավոք, տղամարդկանց առաջնությանը տարբեր պատճառներով չէին մասնակցում հանրապետության բազմակի չեմպիոն, սպորտի վարպետներ Ռուբեն Խաչիկյանը, Վլադիմիր եւ Արթուր Թումանյանները, ինչպես նաեւ փորձառու վարպետության թեկնածու Կամո Ղուկասյանը: Մրցաշարն անցավ անզիջում պայքարում եւ ավարտվեց շնորհալի վարպետության թեկնածու Վաչագան Մուրադյանի հաղթանակով: Նա ամբողջ առաջնությունն անցկացրեց մեծ վերելքով, առաջին իսկ տուրից ստանձնելով առաջատարի դերը, մինչեւ վերջ չզիջեց իր դիրքերը եւ արժանիորեն նվաճեց Հայաստանի չեմպիոնի կոչումը: Ի դեպ, նա մասնակիցների մեջ միակն էր, որ չճաշակեց պարտության դառնությունը: Հաղթողից կես միավորով հետ մնաց մեկ այլ երիտասարդ վարպետության թեկնածու Գեւորգ Բազոյանը, որը Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանն ավարտելուց հետո, այժմ ծառայում է ազգային բանակում: Մի շարք հանդիպումներում նա ցուցադրեց հաղթանակի հասնելու մեծ ձգտում եւ հասուն վարպետություն, ու միայն դառը պարտությունը Սուրեն Անտոնյանի հետ հանդիպման ժամանակ հնարավորություն չտվեց նրան դառնալ մրցաշարի հաղթող: Երրորդ մրցանակային տեղի համար համառ պայքար ծավալվեց Սուրեն Անտոնյանի եւ Հրանտ Տոնոյանի միջեւ: Միայն վերջին տուրում տանելով հույժ կարեւոր հաղթանակ իր մրցակցի նկատմամբ՝ երրորդ մրցանակային տեղը գրավեց Տոնոյանը: Իր հնարավորություններից ցածր հանդես եկավ սպորտի վարպետ Մարատ Ղուլյանը, որը մի քանի հանդիպումներում թույլ տվեց աններելի վրիպումներ եւ կրեց ցավալի պարտություններ:

Կանանց լարված պայքարն ի վերջո ավարտվեց Հայաստանի բազմակի չեմպիոնուհի Նունե Վարդանյանի հաղթանակով: Սակայն, ի տարբերություն նախկին առաջնությունների, նա հանդիպեց լուրջ մրցակցության ի դեմս վարպետության թեկնածու Անահիտ Վանյանի, որը երկար ժամանակ գլխավորում էր կանանց մրցաշարը եւ միայն հիվանդության պատճառով վերջին տուրերում զիջեց իր դիրքերը՝ գրավելով երկրորդ տեղը: Ավելորդ խաղա- [illegible] չտվեց շնորհալի վարպետության թեկնածու Անի Զանքուղազյանին վեր բարձրանալ երրորդ տեղից: Հավանաբար դրա պատճառը նաեւ երկար ժամանակ խոշոր մրցաշարերում Անիի չմասնակցելն էր: Առանձին պարտիաներում լավ խաղ ցուցադրեց վարպետության թեկնածու Հայկանուշ Բալայանը, որը ի վերջո գրավեց չորրորդ տեղը:

ՍԱՄՎԵԼ ՇԻՐՈՅԱՆ
Առաջնության գլխավոր մրցավար

ԼՈՒՐԵՐ

Մրցապարեզում ռենձյուիստներն են

1998 թվականի սեպտեմբերի 10-17-ը Երեւանում կանցկացվի ռենձյուի աշխարհի թիմային առաջնությունը: Թերեւս, դրանով է պայմանավորված մարզաձեւի աշխուժացումը մեզանում: Այս տարվա ընթացքում կազմակերպվել են տարբեր մակարդակի մի քանի մրցաշարեր: Իհարկե, մրցումների շարքում ամենակարեւորը Հայաստանի առաջնությունն է, որն այս օրերին անցկացվում է Երեւանի համայնքի շախմատի, շաշկու եւ ռենձյուի ակումբում: Մրցաշարին մասնակցում են ութ մարզիկներ (երկուսը նախորդ առաջնության մրցանակակիրներ են, վեցը՝ առաջին խմբում հաջող հանդես եկած ռենձյուիստներ):

Անցկացված հինգ տուրից հետո առաջատարները երկուսն են՝ Ներսես Գրիգորյանը եւ Արմեն Ստեփանյանը, որոնք 4-ական միավոր են վաստակել: 3-ական միավոր ունեն Մհեր Դումանյանը եւ Մհեր Մանուկյանը:

Մինի-մականախաղ, մինի-մրցումներ

Մայրաքաղաքի «Արաքս» մարզակումբի դահլիճում անցկացվեց մինի-մականախաղի մրցաշար, որը նախաձեռնել էր մարզաձեւի հանրապետական ֆեդերացիան: Մրցումներին մասնակցեցին տղամարդկանց հինգ եւ կանանց երեք թիմեր:

Տղամարդկանց մրցապայքարում մեծ առավելությամբ հաղթեցին Հրազդանի օլիմպիական հերթափոխի մարզադպրոցի մականորդները:

Կանանց մրցումներում առաջին տեղը գրավեց Երեւան-1 թիմը:

Նոր մրցաշրջանին ընդառաջ

Ավտոսպորտի միջազգային ֆեդերացիան հրապարակել է «Ֆորմուլա-1» դասի մեքենաների 1998 թվականի աշխարհի առաջնության մասնակից թիմերի եւ արշավորդների նախնական ցուցակը: Իհարկե, նոր մրցաշրջանում եւս հաղթողի հիմնական թեկնածուների թվում կլինեն «Ուիլյամսի» եւ «Ֆերրարիի» ներկայացուցիչները: Այդ թիմերից առաջինը գլխավորում է աշխարհի ներկայիս չեմպիոն Ժակ Վիլնյովը, մյուսը՝ կրկնակի չեմպիոն Միխայել Շումախերը:

«Ուիլյամս»՝ Ժակ Վիլնյով (Կանադա), Հայնց-Հարալդ Ֆրենցեն (Գերմանիա), «Ֆերրարի»՝ Միխայել Շումախեր (Գերմանիա), Էդդի Իրվայն (Իռլանդիա), «Բենետոն»՝ Ջանկառլո Ֆիզիկելլա (Իտալիա), Ալեքսանդր Վուրց (Ավստրիա), «Մակլարեն»՝ Դեւիդ Կուլտհարդ (Մեծ Բրիտանիա), Միկա Հաքինեն (Ֆինլանդիա), «Ջորդան»՝ Դեյմոն Հիլ (Մեծ Բրիտանիա), Ռալֆ Շումախեր (Գերմանիա), «Պրոստ»՝ Օլիվյե Պանիս (Ֆրանսիա), Յառնո Տրուլլի (Իտալիա), «Զաուբեր»՝ Ժան Ալեզի (Ֆրանսիա), Ջոննի Հերբերտ (Մեծ Բրիտանիա), «Էրրոուզ»՝ Պեդրո-Պաուլո Դինից (Բրազիլիա), Միկա Սալո (Ֆինլանդիա), «Ստյուարտ»՝ Ռուբենս Բարիկելլո (Բրազիլիա), Յան Մագնուսեն (Դանիա):

«Տիրելլ» եւ «Մինարդի» թիմերը իրենց ցուցակները դեռ չեն ներկայացրել:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Ո՞ւմ եւ ինչո՞ւ են վարկեր տրամադրում ֆինանսական հսկաները

Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալ Ալեքսանդր Լիվշիցը շաբաթ օրը բառացիորեն ռումբի պայթյունի տպավորություն թողնող մի հայտարարություն արեց: Ըստ նրա, Միջազգային արժութային հիմնադրամը եւ Համաշխարհային բանկը ամենայն մանրամասնությամբ տեղյակ են Ռուսաստանի վերին օղակներում չափազանց փոքր թվով անձանց հայտնի մանրամասներին, ավելին. նրանց ուղղակի ցուցումներով են շարժվում թե՛ Ռուսաստանի կառավարությունը, թե՛ Պետական դուման, թե՛ նույնիսկ նախագահ Բորիս Ելցինը:

Կրակին յուղ լցնելով, OPT հեռուստաընկերության հայտնի մեկնաբան Սերգեյ Դորենկոն նույն օրը հեռուստաէկրանից ցուցադրեց ԱՄՀ-ի նախագահ Միշել Կամդեսյուի «հանձնարարական նամակը» Ռուսաստանի կառավարությանը (ռուսերեն եւ անգլերեն տարբերակներով), ուր Կամդեսյուն վարչապետ Չեռնոմիրդինին ուղղակիորեն աշխատանքային գրաֆիկ էր «հուշել»՝ երբ եւ ինչ նիստ անել, Պետական դումայի քննարկմանը երբ եւ ինչպիսի օրինագիծ ներկայացնել եւ այլն եւ այլն:

Դորենկոն, որ հայտնի է Ռուսաստանի առաջին փոխվարչապետ Անատոլի Չուբայսի նկատմամբ անթաքույց թշնամանքով, զարգացնում էր այն տեսակետը, թե Ռուսաստանի կառավարությունում նստած է միջազգային ֆինանսական հսկաների «լրտեսը» եւ դա ոչ այլ ով է, եթե ոչ նույն Անատոլի Չուբայսը:

Դորենկոյի բորբոքած «լրտեսագործությունը» այդքան հուզումների առիթ չէր տա եւ հավաստի չէր հնչի, եթե Միշել Կամդեսյուի «հանձնարարական նամակի» պահանջները բառացիորեն [illegible] կետերով եւ ամենայն ճշգրտությամբ կատարված չլինեին: Այս ամենը չափազանց վարկաբեկիչ լույսի տակ է [illegible] ներկայացնում երկրի բարձրագույն [illegible] պաշտոնյաներին, ներառյալ վարչապետ Չեռնոմիրդինին ու նախագահ Ելցինին, իսկ Միջազգային արժութային հիմնադրամի կամակատարների: Անկեղծորեն, չափազանց խղճալի տեսարան էր, երբ հեռուստամեկնաբանն իր երկրի քաղաքացիներին (եւ ոչ միայն նրանց) անառարկելի ապացույցներ ներկայացրեց, որ բոլոր այն «բարեփոխումները», որոնք, իբր, առաջ է տանում «երիտասարդ բարենորոգիչներից» առնվազն մեկը, ամենեւին էլ անձամբ նրա նախաձեռնությունը չեն եւ ոչ էլ նրա «մտքի արգասիքը»:

Երկրի քաղաքական վարկին հասցված այս ծանրագույն հարվածը Ռուսաստանի քաղաքացիների համար, անշուշտ, ցնցակարգվածի աղբյուր է, նրանց ազգային արժանապատվության զգացումի ցավագին խոցում: Ուստի պատահական չէր, որ հաջորդ օրն իսկ OPT-ի մրցակից PTP հեռուստաընկերությունը կիրակնօրյա «Զերկալո» («Հայելի») հաղորդաշարի մեկժամյա քննարկման առյուծի բաժինը նվիրեց այս սկանդալային պատմությանը: Փորձ էր արվում հասարակական լսարանի առաջ հարվածի տակից դուրս բերել ոչ միայն չարաբախտ Անատոլի Չուբայսին, ինչը տվյալ պարագայում երկրորդական խնդիր է, այլ փրկել երկրի քաղաքական վարկը: «Զերկալոն» ճգնում էր հարցն այնպես ներկայացնել, թե այս ամենը համաշխարհային ֆինանսական հսկաների եւ վարկառու պետությունների հարաբերությունների համար «միանգամայն սովորական եւ բնական պրակտիկա է», ոչ մի տարօրինակ բան չկա, երբ վարկատուները, մեղմ ասած, հետաքրքրվում են վարկառուների ներքին գործերով: Իբր Համաշխարհային բանկը եւ Միջազգային արժութային հիմնադրամը, որոնց նախագահները «մտերմական հարաբերությունների մեջ են վարչապետ Չեռնոմիրդինի հետ», միանգամայն բնականորեն անհանգստանում են, թե իրենց տրամադրած «առողջ վարկերը» արդյոք չե՞ն կորչի Ռուսաստանում (դրանք տրվել են 17 տարով, չնչին տոկոսներով, առաջին հինգ տարիների մարումը չսկսելու պայմանով): Ահա եւ 12 մլրդ դոլարանոց վարկի հերթական 700 մլն տրանշը առաքելուց առաջ նրանք ցանկացել են իմանալ, թե ինչ վիճակում է հարկերի հավաքման գործը Ռուսաստանում: Կառավարությունը Վաշինգտոն է ուղարկել մանրամասն հաշվետվություն՝ ինչ եւ ինչպես է անում հարկերի հավաքման գործը բարելավելու համար, եւ հենց այդ հաշվետվության մեջ նշված միջոցառումներն էլ դարձել են Միշել Կամդեսյուի «հանձնարարական նամակի» դրույթները: Ընդգծվում էր, որ այդ հաշվետվությունը կազմողներից մեկն էլ եղել է նույն Ալեքսանդր Լիվշիցը, որը հետո, չգիտես ինչու, «պայթեցրել» է սկանդալը:

Այս «բացատրությունը» ավելի մեծ խայտառակություն էր, քան սկանդալն ինքը: Առողջ բանականության տեր յուրաքանչյուր մարդ չի կարող չտարակուսել, թե Կամդեսյուն ինչո՞ւ է քիթը խոթում Ռուսաստանի ներքին գործերի մեջ, առավել եւս՝ ինչո՞ւ է թելադրում հարկային օրենսդրության սկզբունքներն արդեն այսօր, վարկը դեռ չտրամադրած: Եթե Կամդեսյուին հետաքրքրողը միմիայն այն է, որ իր տրամադրած վարկը վերադարձվի, ինչպես փորձում էր համոզել «Զերկալոյի» մեկնաբանը, ապա նա, թերեւս, կարող էր անհանգստանալ առնվազն 4 տարի հետո միայն, երբ պետք է սկսվի վարկերի մարումը, ոչ հիմա:

Եթե իրողությունն այս է Ռուսաստանի պարագայում, ապա ի՞նչ կարելի է սպասել ավելի փոքր պետությունների, տվյալ դեպքում Հայաստանի համար: Չէ՞ որ մենք էլ Միջազգային արժութային հիմնադրամի եւ Համաշխարհային բանկի պարտատերերից ենք: Միշտ կասկած է եղել, որ համաշխարհային ֆինանսական հսկաները իրենց տրամադրած վարկերը զարգացող երկրների նկատմամբ ազդեցության լծակ են դարձնում, նրանց պարտադրելով ճորտային կախվածություն եւ «զարգացման» իրենց գծած մոդելը: Սակայն ապացույցներ չեն եղել: Ռուսաստանում ծագած վերջին [illegible] սկանդալը, ահա, այդ առթիվ [illegible] պատրանքի տեղ չի թողնում:

ՌՈՒԶԱՆ ՆՈՒՐԻՋԱՆՅԱՆ

А вырезав купон и предъявив его - Вы получите дополнительную скидку в 5%

Предпраздничная распродажа по сниженным ценам

МАШТОЦА 9 / 53-51-95

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյակա-նոց բնակա-րան (Դավթաշեն II թաղամաս, 3 րդ շենք, բն. 4): Զանգահարել 72-89-83

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կազմակեր-պությունը վաճառում է յուղային եւ անյուղ, անարատ կաթի փոշի:

Շահագրգիռ կազմակերպություններին եւ անհատներին խնդրում ենք զանգահարել 273015 կամ 220925 հեռախոսահամարներով:

Հայաստան համահայկական հիմնադրամը
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌՈՒՍՏԱՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԿԱՄԵՐԱՅԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՆԸ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 27-ին ժ. 12.00-24.00
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ ԵՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՐՔԻ ՀԵՌՈՒՍՏԱՄԱՐԱԹՈՆ
ՆՊԱՍՏՆԵՐ
ՂՂ եւ ԼՂՀ ԶՈՀՎԱԾ ԵՒ I ԿԱՐԳԻ ՀԱՇՄԱՆԴԱՄ
ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ
ԾՐԱԳՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԵՌՈՒՍՏԱՄԱՐԱԹՈՆԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ՁԵՒԵՐԸ

ուղղակի մուծում դեկտեմբերի 27-ին Կամերային երաժշտության տանը

փոխանցում «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի ՀՀ ԿԲ 103003215672 հաշվին

խոստում-հայտարարություն հեռախոսով
52.64.74, 58.07.82, 52.09.40, 56.01.06, 58.33.94, 58.73.92
կառ. 59.44, 64.08

Դեկտեմբերի 1-31-ը կատարված բոլոր մուծումները հաշվեգրվում են այս ծրագրին

ԲԱՐԻ ԳՈՐԾՈՎ ԴԻՄԱՎՈՐԵՆՔ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ

ADANA
COMMERCIAL BANK

ԻՆՉՊԵՍ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«Ադանա» բանկը հայտարարում է Հայաստան շտապ փոխանցումներ կատարելու ասպարեզում ծառայությունների ոլորտի ընդլայնման մասին: Այսուհետ 24 ժամվա ընթացքում ձեզ կարող են փոխանցումներ կատարել աշխարհի ցանկացած կետից եւ գործնականորեն Ռուսաստանի բոլոր տարածաշրջաններից՝ «Ադանա» բանկի, «Կրեդիտ-Մոսկվա» բանկի եւ Ռուսաստանի Արտաքին առեւտրի բանկի («Վնեշտորգբանկ») մասնաճյուղերի թղթակցական ցանցի միջոցով:

Մոսկվայից եւ Սանկտ Պետերբուրգից դրամական փոխանցումների իրականացման փոխսակագինը՝ 1%: Ռուսաստանի տարածաշրջաններից փոխսակագինը՝ 1% կամ առնվազն 10 դոլար:

Ձեզ սպասում ենք հետեւյալ հասցեներով՝

Մոսկվայում՝ «Կրեդիտ-Մոսկվա» ԲԱԲ
Մոնետչիկովսկի 6-րդ նրբանցք, 8 (մետրոյի «Պավելեցկայա» կայարան) Հեռ. 237-55-93, 233-42-43
Սանկտ Պետերբուրգում՝ «Կրեդիտ-Մոսկվա», «Սանկտ-Պետերբուրգսկի» մասնաճյուղ
Սադովայա փող., 54 (մետրոյի «Սադովայա» կայարան):
Հեռ. 310-19-67 310-13-69
Երեւանում՝ «Ադանա» բանկ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երեւան, Նալբանդյան 5:
Հեռ./Ֆաքս +(885)39 07157, +(885) 2 585980
Տելեքս (64) 243340 ADANA SU

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ԲԱՆԿԻ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԵՐԻ ՑԱՆՑԸ

Սանկտ-Պետերբուրգ, Բոլշայա Մորսկայա փ. 29	հեռ. (812)	312-78-00
Բլագովեշչենսկ, Սովետսկիյ նրբ. 65/1	հեռ. (4162)	42-10-47
Խաբարովսկ, Մոսկովսկայա փ. 7	հեռ. (4212)	33-58-13
Վիբորգ, Կրեպոստնայա փ. 16	հեռ. (81278)	2-53-02
Նախոդկա, Ճկոլնայա փ. 19	հեռ. (42366)	4-69-71
Նովոռոսիյսկ, Սովետների փ. 47	հեռ. (86134)	5-74-14
Սոչի, Կարլ Լիբկնեխտի փ. 10	հեռ. (8622)	92-73-35
Կրասնոյարսկ, Լենինի փ. 143	հեռ. (3912)	21-85-29
Իրկուտսկ, Սվերդլովի փ. 40	հեռ. (3952)	24-16-72
Ստավրոպոլ, Կոմինտերնի փ. 7	հեռ. (8652)	26-17-54
Կալինինգրադ, Բոլնիչնայա փ. 5	հեռ. (0112)	34-05-00

ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Եվրոպական կենտրոնական համալսարանը ընդունում է դիմումներ կրթաթոշակների համար 1998-99 ուսումնական տարվա:

Համալսարանն առաջարկում է մագիստրոսի կամ/եւ դոկտորական ծրագրեր՝ տնտեսագիտություն, շրջակա միջավայր եւ քաղաքականություն, սեռային ուսումնասիրություններ, պատմություն, մարդու իրավունքներ, միջազգային հարաբերություններ եւ եվրոպական ուսումնասիրություններ, իրավագիտություն, միջնադարյան ուսումնասիրություններ, նացիոնալիզմի ուսումնասիրություններ, քաղաքագիտություն, սոցիոլոգատեսություն, սոցիոլոգիա, Հարավ-արեւելյան Եվրոպայի ուսումնասիրություն:

Դոկտորական դիսերտացիայի աջակցության ծրագիր հետեւյալ բնագավառներում՝ բարդ ադապտացվող համակարգեր, սեռ եւ մշակույթ, նացիոնալիզմի ուսումնասիրություններ, փիլիսոփայություն:

Մարդու իրավունքներ ծրագիրը առաջարկում է կարճատեւ դասընթաց աշխատող մասնագետների համար:

Դիմումների ընդունման վերջին ժամկետը 1998 թ. հունվարի 15-ն է: Մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել Երեւան, Այգեձորի 53բ, հեռ. 272119, 271713

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur)

«Ձիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 731. Տպաքանակը՝ 3000. Ստորագրված է տպագրության՝ 22. 12. 1997. Գինը՝ 100 դրամ